

Ankara Üniversitesi

Hukuk Fakültesi Avrupa Birliği
Hukuku Anabilim Dalı

Avrupa Toplulukları Araştırma ve
Uygulama Merkezi (ATAUM)

II. Avrupa Birliği
Hukukunda
Güncel
Gelişmeler
Konferansı
–Bildiri Kitapçığı–

10 Mayıs 2018 / ATAUM

II. Avrupa Birliği Hukukunda Güncel Gelişmeler Konferansı

Düzenleyen

II. Avrupa Birliği Hukukunda Güncel Gelişmeler Konferansı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Avrupa Birliği Hukuku Anabilim Dalı ve Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi (ATAUM) tarafından düzenlenmektedir.

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Tuğrul ARAT (TOBB ETÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)

Prof. Dr. Sanem BAYKAL (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

Prof. Dr. Kamuran REÇBER (Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)

Doç. Dr. Gamze AŞÇIOĞLU ÖZ (ODTÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)

Doç. Dr. Sema ÇÖRTOĞLU KOCA (Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi)

Tarih

10 Mayıs 2018

Yer

Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi (ATAUM)

Ankara Üniversitesi Cebeci Yerleşkesi,

Cemal Gürsel Caddesi, 06590, Cebeci, Ankara, TÜRKİYE

Yayın

II. Avrupa Birliği Hukukunda Güncel Gelişmeler Konferansı Bildiri Kitapçığı, tebliğ özetleri içeriğiyle, elektronik olarak, Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin (ATAUM) websitesinde yayınlanmıştır.

<http://ataum.ankara.edu.tr/>

Tebliğ Özetleri

İçindekiler Tablosu

1. OTURUM: AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNUN GÜNCEL MESELELERİ –I–	4
AVRUPA: KADİM BİR RÜYANIN SONU MU?	5
<i>Abdurrahman SAYGILI</i>	5
AVRUPA BİRLİĞİ'NDE (AB) "HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ" KAVRAMI: POLONYA VE MACARİSTAN'DA YAŞANAN GÜNCEL GELİŞMELERİN AB GENİŞLEMESİNE ETKİLERİ	6
<i>Hatice YAZGAN</i>	6
AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANININ BATI SAHRA MESELESİNE YAKLAŞIMI: FRONT POLİSARİO KARARI ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME	7
<i>Uğur SAMANCI</i>	7
AVRUPA BİRLİĞİ HUKUK BELGELERİNDE BÖLGESEL GELİŞME POLİTİKALARI	8
<i>Seçil TÜRK</i>	8
2. OTURUM: ORTAK TİCARET POLİTİKASI	9
ROMA'DAN LİZBON SONRASINA AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ORTAK TİCARET POLİTİKASI	10
<i>İlke GÖÇMEN</i>	10
YENİ NESİL TİCARET ANLAŞMALARINI VE AB'İN YETKİSİ İLE İLGİLİ GÜNCEL GELİŞMELER	11
<i>Emriye Özlem ŞEKER</i>	11
AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELER ARASINDAKİ İKİ TARAFLI YATIRIM ANLAŞMALARININ AB HUKUKUNDAKİ YERİ VE GELECEĞİ	12
<i>Süleyman Yasir ZORLU</i>	12
BREXİT VE TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ GÜMRÜK BİRLİĞİ'NİN GENİŞLETİLMESİ SÜRECİNDE ANLAŞMAZLIKLARIN HALLİ MEKANİZMASI	13
<i>Talat KAYA</i>	13
AB İLE TÜRKİYE ARASINDA GÜMRÜK BİRLİĞİ'NİN GÜNCELLENMESİNİN TAŞIMA KOTALARI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	14
<i>Ersin UĞURKAN</i>	14
3. OTURUM: HUKUKİ KONULARDA ADLİ İŞBİRLİĞİ	15
MİRAS HUKUKUNDA TARIM ARAZİLERİNDE MÜLKİYET DEVRİNE İLİŞKİN YAPILAN SON DÜZENLEMELER VE AVRUPA HUKUK SİSTEMİNE UYUMU	16
<i>Selma AYTÜRE</i>	16
AVRUPA BİRLİĞİ'NDE AİLE VE MİRAS HUKUKU ALANLARINDA NELER OLUYOR?	17
<i>Pınar ÇAĞLAYAN AKSOY</i>	17
AVRUPA BİRLİĞİ SORUMLULUK HUKUKUNDA YENİ BİR ÖZNE: ROBOTLAR	18
<i>Hüseyin Can AKSOY</i>	18
AVRUPA'DA ÖZEL HUKUKUN BİRLEŞTİRİLMESİ ÇALIŞMALARI: "AVRUPA HAKSIZ FİİL HUKUKUNUN İLKELERİ"	19
<i>Mustafa BAŞKARA</i>	19
4. OTURUM: ORTAK DIŞ POLİTİKA VE GÜVENLİK POLİTİKASI	20
2011-2017 ARASI AVRUPA BİRLİĞİ'NİN SURİYE POLİTİKASINDAN BAŞLICA HUKUKİ KESİTLER	21
<i>Oğuz SANCAKDAR</i>	21
<i>Merve KÜÇÜK</i>	21
İNSAN HAKLARI DÜZLEMİNDE AB'İN TERÖRİZMLE MÜCADELE STRATEJİLERİ	22
<i>Bülent ALGAN</i>	22
<i>Salim IŞIK</i>	22
AB VE GEÇİŞ DÖNEMİ ADALETİ	23
<i>Gülâyşe Ülgen TÜREDİ</i>	23

5. OTURUM: AYRIMCILIKLA MÜCADELE VE CEZAİ KONULARDA ADLİ İŞBİRLİĞİ	24
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU KANUNU'NUN AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNA UYUMU.....	25
<i>Ulaş KARAN</i>	<i>25</i>
AB'DE CİNSİYETE DAYALI AYRIMCILIĞA İLİŞKİN GELİŞMELERİN HUKUKİ AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	26
<i>Merve AĞZITEMİZ.....</i>	<i>26</i>
SUÇLULARIN GERİ VERİLMESİNDE BİR KISA YOL: AVRUPA TUTUKLAMA MÜZEKKERESİ	27
<i>Fahri Gökçen TANER.....</i>	<i>27</i>
AVRUPA PARLAMENTOSU VE KONSEY'İN 2012/29/EU SAYILI DİREKTİFİ İŞİĞİNDA CEZA MUHAKEMESİ SÜRECİNDE MAĞDURUN KORUNMASI VE MAĞDUR HAKLARI KANUNU TASARISI	28
<i>Yaprak ÖNTAN.....</i>	<i>28</i>
6. OTURUM: REKABET VE ŞİRKETLER	29
YENİ DİREKTİF İLE, AVRUPA BİRLİĞİ'NDE TİCARİ SIRLARIN GELECEĞİ	30
<i>Özge ÖZSOY.....</i>	<i>30</i>
AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANI "TABELA ŞİRKETLERİNE" YEŞİL IŞIK YAKTI: POLBUD KARARI VE ŞİRKETLERİN İŞ KURMA SERBESTİSİNİN GENİŞLEYEN UYGULAMA ALANI	31
<i>Murat GÜREL.....</i>	<i>31</i>
ŞİRKETLER HUKUKU UYUMLAŞTIRMA ÇALIŞMALARI VE AVRUPA ŞİRKETİ KAVRAMI	32
<i>Murat Sümer</i>	<i>32</i>
AB VE TÜRK REKABET HUKUKUNDA HÂKİM DURUMUN FİYAT UYGULAMALARI İLE KÖTÜYE KULLANILMASI	33
<i>Halil ÇEÇEN</i>	<i>33</i>
7. OTURUM: FİKRİ MÜLKİYET HUKUKU –I–	34
GÜNCEL ABAD KARARLARI İŞİĞİNDA KARIŞTIRILMA İHTİMALİNİN TESPİTİNDE ÖNCEKİ MARKANIN TANINMIŞLIĞININ ROLÜ	35
<i>Ufuk TEKİN.....</i>	<i>35</i>
AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANI'NIN GÜNCEL KARARLARI İŞİĞİNDA MARKANIN KULLANMAMA NEDENİ İLE İPTALİ.....	36
<i>İbrahim BEKTAŞ.....</i>	<i>36</i>
KIRMIZI TABAN MARKANIN ÜÇ BOYUTLU KORUNMASI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLEBİLİR Mİ?.....	37
<i>Hale ŞAHİN</i>	<i>37</i>
8. OTURUM: FİKRİ MÜLKİYET HUKUKU –II–.....	38
AVRUPA BİRLİĞİ TELİF HUKUKUNDA ESER ÜZERİNDEKİ HAKLARA GETİRİLEN SINIRLANDIRMALAR VE İSTİSNALAR.....	39
<i>Selin ÖZDEN MERHACI.....</i>	<i>39</i>
AVRUPA BİRLİĞİ TELİF HUKUKU VE SON GELİŞMELER	40
<i>Zehra ÖZKAN</i>	<i>40</i>
SANATSAL YARATICILIK ÖZELİNDE TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİN YARGISAL KORUNMASI: AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANI VE AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME	41
<i>Deniz POLAT AKGÜN.....</i>	<i>41</i>
9. OTURUM: AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNUN GÜNCEL MESELELERİ –II–	42
AVRUPA BİRLİĞİ'NDE ÜYELİKTEN ÇIKARMA HUKUKEN MÜMKÜN MÜDÜR?	43
<i>Sevgi KAYAK.....</i>	<i>43</i>
GERİ GÖNDERMEME İLKESİ İLE AB – TÜRKİYE GERİ KABUL ANLAŞMASININ KARŞILAŞTIRILMASI	44
<i>Afra AKGÜL.....</i>	<i>44</i>
AVRUPA OMBUDSMANI KURUMUNA BAŞVURU SÜRECİ	45
<i>Ferhat YILDIRIM.....</i>	<i>45</i>

1. Oturum: Avrupa Birliği Hukukunun Güncel Meseleleri –I–

10:15-12.00	1. Oturum (ATAUM 15 Numaralı Sınıf) Avrupa Birliği Hukukunun Güncel Meseleleri –I– (Oturum Başkanı) Prof. Dr. Sanem BAYKAL
	Abdurrahman SAYGILI: Avrupa Birliği: Kadim Bir Rüyanın Sonu mu?
	Hatice YAZGAN: Avrupa Birliği'nde (AB) "Hukukun Üstünlüğü" Kavramı: Polonya ve Macaristan'da Yaşanan Güncel Gelişmelerin AB Genişlemesine Etkileri
	Uğur SAMANCI: Avrupa Birliği Adalet Divanının Batı Sahra Meselesine Yaklaşımı: <i>Front Polisario</i> Kararı Çerçevesinde Bir Değerlendirme
	Seçil Mine TÜRK: Avrupa Birliği Hukuk Belgelerinde Bölgesel Gelişme Politikaları

AVRUPA: KADİM BİR RÜYANIN SONU MU?

Abdurrahman SAYGILI*

Bugün Avrupa'da eski bir rüyanın sonuna gelinmiş gibi görülmektedir. Anayasa kriziyle birlikte, Birlik hayalinde büyük bir çatlak ve hatta bir nevi kara delik husule geldiğini tespit etmek pek yanlış olmaz. Ancak Birleşmiş Avrupa'dan geriye kalacak olanın anti-demokratik bir Avrupa olduğu yargısı için henüz erken bir dönemdeyiz. Birliğin bozulması sadece ekonomik bir krize sebep olmayacak, aynı zamanda bir uygarlık krizine de yol açacak tehlikeyi içinde barındırmaktadır. Ulus - ötesi bir Birlik fikrinin derinden sarsılması beraberinde acaba eski ulus-devlet modeline mi dönülecek sorusunu da gündeme getirebilir. Bu sebeple, kadim bir hayal olan Birlik olma fikri ile başka bir kadim gerçek olan ulus-devlet olma hali arasında bir sarkaç önümüzdeki yıllarda Avrupa'da çok tartışılacağı benziyor.

* Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı.

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE (AB) "HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ" KAVRAMI: POLONYA VE MACARİSTAN'DA YAŞANAN GÜNCEL GELİŞMELERİN AB GENİŞLEMESİNE ETKİLERİ

Hatice YAZGAN*

2004 yılında AB üyesi olan Polonya ve Macaristan'ın günümüzde AB değerleri ile çelişen tutumları ve hukukun üstünlüğünü göz ardı eden anti-demokratik uygulamalara başvurmaları, Avrupa Komisyonu'nun kurumsal tedbirler almasına giden sürece yol açmıştır. Bu durumda, Doğu Genişlemesi sürecinde AB mevzuatına uyumu en hızlı ve sorunsuz gerçekleştiren ülkeler arasında yer alan Polonya ve Macaristan'ın mevcut durumlarının ve AB yaklaşımının Birlik genişlemesine etkileri incelemeye değer bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Bir yandan *Brexit* süreci, öte yandan genişlemeyi birlikte devam ettiren ve "farklılaştırılmış entegrasyon" kavramının sıklıkla tartışıldığı bu dönemde, AB'nin değerlerine aykırı davranan bu ülkelere nasıl yaklaşacağı önem kazanmaktadır.

Bu çalışmada, sırasıyla Polonya ve Macaristan'daki gelişmelerin nedenleri, gelişmelere AB yaklaşımı ve sürecin AB genişlemesine olası etkileri ele alınacaktır. Çalışmada, mevcut genişleme sürecinde yer alan Batı Balkan ülkeleri ve Türkiye'nin İlerleme Raporları çerçevesinde başta "hukukun üstünlüğü" olmak üzere temel değerler bakımından ne durumda olduklarına ilişkin değerlendirmelere de yer verilecektir. Çalışmanın temel savı; günümüzde "farklılaştırılmış entegrasyon" kavramı temelinde AB sürecine çeşitli derecelerde konumlanmış ülke grupları ortaya çıkma ihtimali olsa da, farklı entegrasyon şekillerinin ekonomi, güvenlik, ortak politikalar ve dış sınırların denetimi alanlarında olacağı, bunun yanında Polonya ve Macaristan örnekleri nedeniyle, genişleme sürecinde "*Fundamentals first*" olarak ifade edilen ve başta hukukun üstünlüğü olmak üzere temel değerlere verilen önceliğin azalmayacağıdır. Aksine, müzakerelerde ilgili fasılların ele alınış ve denetim süreci daha da sıklaştırılacak, bu durumun genişleme sürecinde olan Batı Balkan ülkeleri yanında, Türkiye için de dikkate değer sonuçları olacaktır. Polonya ve Macaristan'ın durumları ve AB'nin tutumu, AB'nin genişleme sürecinde edindiği tecrübelerle daha sıkı kontrol edilen kriterlere yol açabilecektir.

* Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi / İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANININ BATI SAHRA MESELESİNE YAKLAŞIMI: FRONT POLİSARIO KARARI ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Uğur SAMANCI*

Front Polisario davası, BM Andlaşmasının XI. Bölümü çerçevesinde kendi kendini yönetemeyen ülkelerden (*non-self-governing territories*) biri olan ve aynı zamanda Fas Krallığı'nın işgali altında bulunan Batı Sahra'nın halkını temsil eden *Polisario* tarafından, Avrupa Birliği (AB) ile Fas arasında akdedilen ve fiilen Batı Sahra'da da uygulanan bir ticaret andlaşmasının onaylanmasına dair Konsey Kararının (2012/497/EU), genellikle uluslararası hukuka dayanan gerekçelerle, iptali talebiyle Avrupa Birliği Adalet Divanında (ABAD) açılmıştır.

Davayı ele alan Genel Mahkeme, Andlaşmalar Hukukuna Dair Viyana Sözleşmesinin (1969) yorum kurallarından yararlanarak, söz konusu ticaret andlaşmasının uygulanacağı ülkesel kapsamda Batı Sahra'nın da bulunduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, Konseyin söz konusu andlaşmayı onaylarken, bu andlaşmanın uygulanmasının temel insan haklarının ihlaline yol açıp açmadığını ve bu andlaşmanın uygulanmasının yerel halkın zararına olup olmadığını inceleme yükümlülüğüne aykırı hareket ettiğini saptayarak, Konsey Kararının, Andlaşmanın Batı Sahra'ya uygulanmasını onaylayan kısmının iptaline karar vermiştir [*Judgment of the General Court (Eighth Chamber), T-512/12 - Front Polisario v Council, 10 December 2015*]. Genel Mahkemenin Kararının Konsey tarafından temyizi üzerine Divan, söz konusu Andlaşmanın ülkesel uygulama kapsamına Batı Sahra'nın dâhil olmadığını ve Andlaşmanın Batı Sahra'da hukuken uygulanmadığını belirterek, *Front Polisario*'nun Konsey Kararının iptalini isteyemeyeceğine hükmetmiş ve Genel Mahkemenin Kararını bozarak davayı reddetmiştir [*Judgment of the Court (Grand Chamber), C-104/16 P, Council v Front Polisario, 21 December 2016*].

Esasen Batı Sahra'nın durumu ve *Front Polisario* Davası uluslararası hukukun, başta kendi kendini yönetemeyen ülkelerin *self determination* hakkı, silahlı çatışmalara ilişkin uluslararası hukuk kurallarının işgal ile ilgili hükümleri ve andlaşmalar hukuku kuralları gibi çeşitli konularını içeren bir görünüm arz etmektedir. ABAD'ın *Front Polisario* Kararı, temelde andlaşmalar hukukunun bazı kuralları ile gerekçelendirilmiş; konuya ilişkin farklı uluslararası hukuk meselelerine ise değinilmemiştir. Özellikle iptal talebine konu Konsey Kararı ile onaylanan Andlaşmanın Batı Sahra'da *de facto* uygulanması meselesi ise andlaşma hükümlerinin yorumlanmasında tarafların sonraki uygulamalarının etkisi sorununa eğilmekten uzak kalmıştır.

Çalışmamız, ABAD Kararındaki gerekçelerin Batı Sahra meselesiyle ilgili uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde ana hatlarıyla değerlendirilmesini hedeflemektedir. Zira AB, dış ilişkilerinin yürütülmesinde, kurucu andlaşması çerçevesinde öngörülen belirli hükümlere göre ve bir uluslararası hukuk kişisi olarak, kendisi için bağlayıcı olan uluslararası hukuk kurallarına uymakla yükümlüdür. AB'nin, Fas ile ortaklık ilişkisi nedeniyle bir ölçüde göz ardı ettiğini söyleyebileceğimiz Batı Sahra sorunu, ABAD önüne getirilen yeni davalarla Birliğin gündeminde yerini almaya devam edecektir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı.

AVRUPA BİRLİĞİ HUKUK BELGELERİNDE BÖLGESEL GELİŞME POLİTİKALARI

Seçil TÜRK*

Avrupa Birliği'nin kuruluş amacı ortak pazarın oluşturulması ve üye devletlerin ekonomi politikaları arasında uyum sağlanmasıdır. Kurulduğu dönemde topluluğun bölgesel politikalarının çerçevesini oluşturan bir düzenleme bulunmamaktadır. Topluluğu kuran Paris ve Roma Anlaşmalarında bölgesel gelişmeye dolaylı olarak değinilmiştir. Bölgesel gelişmenin temelini ekonomik ve sosyal kalkınma oluşturmaktadır. Bu bağlamda, bu anlaşmalarda yer alan ekonomik gelişmenin sağlanması, ülke ekonomileri arasında uyumun pekiştirilmesi ve istihdam imkânlarının arttırılması gibi hedefler Birliğin bölgesel gelişme konusundaki eylemleri için yol gösterici olmuştur. Yunanistan, İspanya ve Portekiz'in topluluğa katılmaları ile Topluluğun karmaşık hale gelmesi, bu ülkelerin hem diğer ülkelerle arasındaki farklılıkları hem de kendi sınırları içinde ciddi ekonomik sorunlara ve bölgesel dengesizliklere sahip olmaları ortak bir politika oluşturulması gereğini ortaya çıkarmıştır. Bu minvalde, Avrupa Tek Senedi ile bölgesel politika yapısal politikalardan biri haline gelmiş ve temel amacı bölgesel dengesizlikleri gidermek olarak belirlenmiştir. Avrupa Birliği'nde geri kalmış bölgelerin kalkındırılması ve Sanayi Devrimi ile gelişen fakat daha sonra gelişme potansiyellerini kaybederek gerileyen endüstri bölgelerinin eski canlılığına kavuşturulması Birliğin temel önceliği olarak öne çıkmıştır.

Avrupa Birliği kuruluşundan itibaren uluslar üstü bir örgüt olarak devletlerin egemenlik haklarını sınırlamaktadır. Bu sınırlama diğer alanlarda olduğu gibi bölgesel politika konusunda da geçerlidir. Devletlerin kendi başına çözemedikleri sorunlar konusunda Avrupa Birliği koordinatör olarak devreye girmekte; sorunların giderilmesine ve hedeflerin gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bölgeselleşme şartı da bu ulusüstü işbirliğini sağlama noktasında bölgesel dengesizliklerin giderilmesi için önemli bir adım sayılmaktadır. Bu şart, Birliğin yapısal fonlarının kalkınmanın sağlanması için kullanılmasını öngörmüştür. Maastricht ve Amsterdam Anlaşmaları ise, Birliğin bölgesel politikaları konusunda önemli adımlardır. Anlaşmaların ekonomik ve sosyal bütünleşme başlığı altında bölgesel politika konusu ayrıntılı bir biçimde yer almaktadır. Burada temel amaç, bölgelerin kalkınma seviyelerinin uyumlu hale getirilmesi ve başta kırsal alanlar olmak üzere geri kalmış bölgelerin kalkındırılmasıdır. Lizbon Anlaşması ise, kırsal alanlar, gerileyen endüstri bölgeleri, doğal veya demografik dezavantajları bulunan bölgeler, sınır bölgeleri ve dağlık bölgeler gibi Birliğin sorunlu bölgeleri üzerinde durmuş ve kalkınma hedefleri belirlemiştir.

Birlik, ortak bölgesel politikaların uygulanması, geri kalmış bölgelerin kalkındırılması, üye devletler kendi içindeki ve aralarındaki dengesizliklerin giderilerek uyumun sağlanması için tüm yapısal fonlarını devreye sokmaktadır. Bu bağlamda, temel hukuk belgelerine dayanılarak Birliğin bölgesel politikalar konusundaki temel görevi ortak hedefleri belirleyerek devletlerin kendi bölgesel politikalarının uyum içinde olmasını sağlamaktır.

Bu çalışmada, Avrupa birliği temel hukuk belgelerinde bölgesel gelişme politikalarının tarihsel gelişim süreci ve temel düzenlemelerinin çerçevesi çizilecektir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Gazi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

2. Oturum: Ortak Ticaret Politikası

10:15-12.00	2. Oturum (ATAUM 2 Numaralı Sınıf) Ortak Ticaret Politikası (Oturum Başkanı) Dr. Zehra ÖZKAN
	İlke GÖÇMEN: Roma'dan Lizbon Sonrasına Avrupa Birliği'nin Ortak Ticaret Politikası
	Emriye Özlem ŞEKER: Yeni Nesil Ticaret Anlaşmaları ve AB'nin Yetkisi ile İlgili Güncel Gelişmeler
	Süleyman Yasir ZORLU: Avrupa Birliği Üyesi Ülkeler Arasındaki İki Taraflı Yatırım Anlaşmalarının AB Hukukundaki Yeri ve Geleceği
	Talat KAYA: Brexit ve Türkiye-Avrupa Birliği Gümrük Birliği'nin Genişletilmesi Sürecinde Anlaşmazlıkların Halli Mekanizması
	Ersin UĞURKAN: AB ile Türkiye Arasında Gümrük Birliği'nin Güncellenmesinin Taşıma Kotaları Bağlamında Değerlendirilmesi

ROMA'DAN LİZBON SONRASINA AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ORTAK TİCARET POLİTİKASI

İlke GÖÇMEN*

Avrupa bütünleşmesi başlatıldığında bir gümrük birliği ve ortak pazar kurmak ana hedefler arasında yer almaktaydı. Bir bütünleşme aşaması olarak gümrük birliği ve ortak pazar, teorik açıdan, sırasıyla taraf devletler arasında iç sınırları olmayan *ortak* bir mal pazarı ve *ortak* bir mal, kişi, hizmet ve sermaye pazarı kurma hedefi taşımaktadır. Dolayısıyla gümrük birliği ve ortak pazar neticesinde dış sınırlar *ortak* hale gelecek olup bu dış sınırlar yönünden *ortak* bir dış ticaret politikası yürütmek gerekecektir. İşte Avrupa Birliği'nin (AB) ortak ticaret politikası (OTP), mantık gereği, bu bütünleşme projesinin ana unsurlarından birisi olarak en baştan kabul edilmiştir ve bu nedenle de orijinal kurucu antlaşmanın dış yetkiyi açıkça tanıdığı konular arasında yer almıştır. Bugün için de OTP hala AB'nin dış etkinliklerinin merkezinde yer almaya devam etmektedir.

Bu tebliğ ile amaçlanan, OTP'yi tarihsel gelişim süreci içerisinde ele almaktır, zira OTP, bir yandan Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) içtihat hukuku, diğer yandan kurucu antlaşma değişiklikleri ile zaman içinde oldukça yenilenmiştir. Bu tebliğ ile OTP'nin ilkeleri ve hedefleri, OTP'ye ilişkin yetkinin varlığı, niteliği ve içeriği ve OTP'ye ilişkin kurumsal işleyiş konuları önce Lizbon Antlaşması'na kadarki dönem boyunca (1958-2009), daha sonra Lizbon Antlaşması dönemi (2009-) yönüyle ve hukuki bakış açısıyla birbirleri ile karşılaştırılarak ortaya konacaktır.

Sonuç olarak, ister ABAD kararlarıyla olsun ister üye devletler ve kurucu antlaşma değişikliği aracılığıyla olsun, OTP'nin gelişiminin bir yandan dış, diğer yandan iç gelişmeleri ana hatlarıyla takip etme gayreti içinde olduğu gösterilmeye çalışılacaktır. Dış gelişmeler bakımından özellikle küresel çaptaki ticaretteki gelişmeler, iç gelişmeler bakımından gümrük birliği ve ortak (iç) pazar temelindeki gelişmeler kadar AB'nin ekonomik bütünleşmenin ötesine geçen bir yapıya doğru evrimi, OTP üstünde etki sahibi olmuş gözükmektedir.

* Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Avrupa Birliği Hukuku Anabilim Dalı.

YENİ NESİL TİCARET ANLAŞMALARİ VE AB'NİN YETKİSİ İLE İLGİLİ GÜNCEL GELİŞMELER

Emriye Özlem ŞEKER*

AB'nin güncel olarak müzakere ve akdettiği anlaşmalar, mal ticaretini kapsayan uluslararası anlaşmaların ötesine geçmeye başlamıştır. "Yeni nesil serbest ticaret anlaşmaları" olarak tanımlanan bu anlaşmalar, akit taraflar arasındaki mal ve hizmet ticareti önündeki gümrük vergileri ve tarife dışı engellerin indirilmesi gibi klasik unsurlara ek olarak fikri mülkiyetin korunması, yatırım, kamu alımları, rekabet ve sürdürülebilir kalkınma gibi ticaretle ilgili çeşitli konulara ilişkin de düzenlemeler içermektedir. Bu dönüşüm beraberinde bu anlaşmalara ilişkin yetkinin sahibi ve buna bağlı olarak da akdedilme usulüne ilişkin tartışmayı da beraberinde getirmiştir. AB ile Kanada arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nın (CETA) Belçika'nın bölgesel parlamentolarından Valonya'da reddedilmesi sebebiyle yaşanan onay krizi bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Yetki konusu AB ile Singapur arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması (ABSSTA) özelinde Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD)'nın önüne gelmiştir. ABAD merakla beklenen 2/15 sayılı Görüş'ünde ABSSTA kapsamında düzenlenen konuların büyük bir kısmını AB'nin münhasır yetkisi kapsamında saymakla birlikte; doğrudan olmayan yabancı yatırım ile yatırımcı-devlet uyumsuzluk çözümü ve bunlara ilişkin kurumsal hükümleri AB ile üye devletler arasında paylaşılan yetki kapsamında değerlendirmiştir. Bu çalışmanın amacı, ABAD'ın 2/15 sayılı Görüşü kapsamında yapılan yetki değerlendirmesini temel alarak AB'nin yeni nesil ticaret anlaşmalarını müzakere ve akdetme yetkisine ilişkin güncel gelişmeleri değerlendirmektir. Bu kapsamda ilk olarak Görüş'te yapılan değerlendirme incelenecek, ardından ABAD tarafından yapılan yorumun AB'nin müzakere ettiği diğer kapsamlı ticaret anlaşmaları ve AB-Türkiye ile ilişkilerine etkisi tartışılacaktır.

* Araş. Gör., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Avrupa Birliği Hukuku Anabilim Dalı.

AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELER ARASINDAKİ İKİ TARAFLI YATIRIM ANLAŞMALARININ AB HUKUKUNDAKİ YERİ VE GELECEĞİ

Süleyman Yasir ZORLU*

1959 yılında Almanya ile Pakistan arasında akdedilen anlaşma ile uluslararası yatırım hukukunda yeni bir sayfa açan İki Taraflı Yatırım Anlaşmaları'nın (Bilateral Investment Treaties) sayısı günümüzde 3000lere ulaşmıştır ve her geçen gün de devletler arasındaki yatırım anlaşmaları artarak devam etmektedir. Bu anlaşmalar vasıtasıyla temel olarak devletler, ülkelerine yabancı yatırımcı çekmeye çalışmakta ve bu yabancı yatırımcılara çeşitli hukuki korumalar sunmaktadırlar.

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler arasında da sıklıkla imzalanan İki Taraflı Yatırım Anlaşmaları Avrupa Komisyonunun da gündemine gelmiş ve 2015 yılında Avusturya, Hollanda, Romanya, Slovakya ve İsveç hakkında başlatılan ihlal süreciyle birlikte de konu yeni bir boyuta taşınmıştır. Avrupa Komisyonu başlattığı bu süreç ile birlikte Avrupa Birliği üye ülkelerinin kendi aralarında imzalamış oldukları Yatırım Anlaşmalarının AB Hukuku ile uyumlu olmadığı gerekçesi ile iptal edilmesini ve neticesinde ortak pazar içerisinde yatırımların korunması dair müşterek bir düzenlemeye gidilmesini amaçlamaktadır.

2017 yılında söz konusu durum, Avrupa Adalet Divanı'na (ABAD) taşınmış ve Eylül 2017'de ABAD Hukuk Sözcüsü'nün (Advocate General) tavsiye niteliğindeki görüşünde AB üye ülkeleri arasındaki Yatırım Anlaşmalarının AB Hukuku ile uyumlu olduğu ifade edilmiştir. Hukuk Sözcüsü'nün görüşü uluslararası yatırım tahkimi camiası tarafından memnuniyetle karşılanırken tavsiye niteliğinde olan bu görüşün ABAD'ın kararını ne kadar etkileyeceği hala tartışma konusudur. Ayrıca bu zamana kadar Yatırım Anlaşmalarının iptali talep edilen ülkeler arasında sadece Romanya'nın diğer AB üye ülkeleri ile olan Yatırım Anlaşmasını iptal sürecini başlatması da AB ülkelerinin bu konudaki çekimserliğini ortaya koymaktadır.

Bu tebliğde ise AB Hukuku bağlamında İki Taraflı Yatırım Anlaşmalarının konumu çeşitli hakem heyeti ve mahkeme kararları ile AB kurumlarının tavsiye niteliğindeki görüşleri çerçevesinde ele alınacak ve bundan sonraki sürece dair çeşitli kurum ve kişiler tarafından ileri sürülen çözümler değerlendirilecektir.

* Araş. Gör., Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı.

BREXİT VE TÜRKİYE-AVRUPA BİRLİĞİ GÜMRÜK BİRLİĞİ'NİN GENİŞLETİLMESİ SÜRECİNDE ANLAŞMAZLIKLARIN HALLİ MEKANİZMASI

Talat KAYA*

Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında 31 Aralık 1995 tarihinde tamamlanan Gümrük Birliği (GB), ülkemizin AB'ye tam üyeliği öncesinde bir geçiş dönemi düzenlemesi olarak yürürlüğe konulmuştur. Aradan geçen 22 yıllık süre içinde Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğinin gerçekleşmesi bir yana, tam üyelik perspektifi dahi netleşmemiştir.

GB, Türkiye ile AB arasındaki ticari ilişkilerin gelişmesine ciddi katkılar sağlamış olmakla birlikte, yalnızca sanayi ve işlenmiş tarım ürünlerini kapsaması nedeniyle, temel tarım, hizmetler, kamu alımları ve e-ticaret başta olmak üzere, Türkiye-AB ticari ilişkilerini tüm yönleri ile düzenleme konusunda eksik kalmıştır. Öte yandan, bir geçiş düzenlemesi olması nedeniyle, GB malların serbest dolaşımı konusunda dahi bir türlü çözüme kavuşturulamayan sistemik bir takım sorunlar doğurmuştur. Türkiye açısından AB'nin akdettiği serbest ticaret anlaşmalarının üstlenilmesinde yaşanan güçlükler ve karayolu kotaları konusu, AB açısından ise; belli ürünler bakımından uygulanan gözetim uygulamaları ile ilaç ve eczacılık ürünlerine ilişkin ülkemiz düzenlemeleri bu sorunların başında gelmektedir. Söz konusu sorunların kalıcı olarak çözümlenememesinin nedenlerinden bir tanesi de, GB'nin etkin bir anlaşmazlıkların halli mekanizmasından yoksun olmasıdır.

GB'nin yeni alanlara genişletilmesinin yanında karşılaşılan sistemik sorunların çözümüne yönelik etkin bir anlaşmazlıkların halli mekanizmasının da tesisi amacına yönelik müzakerelerin başlatılmasına yönelik rapor 12 Mayıs 2015 tarihinde kabul edilmiştir. GB'nin genişletilmesine yönelik müzakereler başarıyla sonuçlandırılırsa; Türkiye ile AB arasındaki ticari ve ekonomik ilişkiler daha kapsamlı olarak düzenlenecek ve anlaşmazlıkların halli mekanizması ile güçlendirilmiş bir şekilde daha sağlam bir hukuki zemine oturmuş olacaktır.

Diğer taraftan, İngiltere 23 Haziran 2016 tarihinde yapılan referandum ile AB'den ayrılmayı kararlaştırmıştır. Brexit olarak adlandırılan süreç sonrasında; İngiltere AB ile tam üyeliğe kıyasla, daha sınırlı bir ilişki tesis edecektir. Bununla birlikte, tesis edilecek ilişkinin GB'nin ötesinde olması tahmin edilmektedir.

Türkiye'nin GB'den bir adım ileri atarak AB ile tesis edeceği ilişkinin, İngiltere'nin tam üyelikten geri adım atarak tesis edeceği ilişkiden etkilenmesi muhtemeldir. Bu itibarla, İngiltere'nin AB ile yapacağı Ayrılık Anlaşması'nda ortaya konulacak anlaşmazlıkların halli mekanizması da Türkiye'nin AB ile tesis edeceği anlaşmazlıkların halli mekanizmasının şeklini etkileyecektir. Bu tebliğde; Brexit de göz önüne alınarak, Türkiye-AB GB'nin genişletilmesi sürecinde oluşturulması muhtemel anlaşmazlıkların halli mekanizması ele alınacaktır.

* Dr., Ekonomi Bakanlığı / Dış Ticaret Uzmanı.

AB İLE TÜRKİYE ARASINDA GÜMRÜK BİRLİĞİ'NİN GÜNCELLENMESİNİN TAŞIMA KOTALARI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Ersin UĞURKAN*

Çalışmada Türkiye'nin AB ile imzalamış olduğu GB anlaşması mal ve hizmetlerin serbest dolaşımı analiz edilmiştir. Ayrıca malların serbest dolaşımı ve hizmetlerin serbest dolaşımı birbirleriyle bağlantılı olarak lojistik sektörünün yaşadığı sıkıntılar analiz edilmiştir. Buna paralel olarak hizmet sunumu ve hizmet alımı ile ilgili dava süreçleri ele alınmıştır. 2013 yılında Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) Demirkan davası ile ABAD'ın, 2009'daki Sosyal/Savatlı davasındaki kararı bu açıdan değerlendirilmiştir. Ayrıca 19 Ocak 2017'de Strazburg'da görülen dava Avrupa Adalet Divanının, Türk TIR'larından geçiş ücreti alan Macaristan aleyhine açılan davada Türkiye'yi haklı bulması ve bu kararlar Türk taşımacılarına yönelik Macaristan, Bulgaristan ve Romanya'da uygulanan ayrımcılıklar için yapılması gerekenler üzerinde durulmuştur. Diğer açıdan Yine Avusturya aleyhine açılan dava ve süreci değerlendirilmiştir. Davaların birbirleri ile olan benzer ve farklılıklar açısından karşılaştırmaları yapılmıştır. Özellikle Türkiye ile AB arasında imzalanan GB anlaşmasında yaşanan sorunlar taşıma kotaları açısından irdelenmiştir. Değerlendirmede bu taşıma kotalarının hukuki boyutu ve Adalet Divan aldığı kararlar bağlamında, bundan sonra yapılabilecek olanlarla ilgili önerilerde bulunulmuştur. Ayrıca Türkiye'nin AB ile GB anlaşmasının güncellemesi için oluşturulan müzakere süreci ve sorunun çözümü ile ilgili olarak özellikle vurgulanması gereken noktalara dikkat çekilmiştir.

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü / AB Programı.

3. Oturum: Hukuki Konularda Adli İşbirliği

10:15-12.00	3. Oturum (ATAUM 13 Numaralı Sınıf) Hukuki Konularda Adli İşbirliği (Oturum Başkanı) Dr. Selin ÖZDEN MERHACI
	Selma AYTÜRE: Miras Hukukunda Tarım Arazilerinde Mülkiyet Devrine İlişkin Yapılan Son Düzenlemeler ve Avrupa Hukuk Sistemine Uyumu
	Pınar ÇAĞLAYAN AKSOY: Avrupa Birliği'nde Aile ve Miras Hukuku Alanlarında Neler Oluyor?
	Hüseyin Can AKSOY: Avrupa Birliği Sorumluluk Hukukunda Yeni Bir Özne: Robotlar
	Mustafa BAŞKARA: Avrupa'da Özel Hukukun Birleştirilmesi Çalışmaları: Avrupa Haksız Fiil Hukukunun İlkeleri

MİRAS HUKUKUNDA TARIM ARAZİLERİNDE MÜLKİYET DEVRİNE İLİŞKİN YAPILAN SON DÜZENLEMELER VE AVRUPA HUKUK SİSTEMİNE UYUMU

Selma AYTÜRE*

Türkiye tarımının yıllardır en önemli sorunlarından biri de tarımsal arazilerin parçalanmasına yol açan, mirasın varisler arasında eşit paylaşılmasını öngören miras hukuku olmuştur. Bu yüzden zaten küçük ölçekli olan tarımsal araziler zaman içinde büsbütün küçülmüş, işletme başına düşen arazi sayısı artmış, bunun sonucunda tarımsal yapı verimli tarım yapılabilir olmaktan uzaklaşmıştır. Ortalama tarım işletmesi büyüklüğü İngiltere'de 53.8, Fransa'da 52.1, Almanya'da 45.7, İspanya'da 23.8 hektar olmasına karşın, Türkiye'de bu rakam 5.9 hektardır. Türkiye'nin bu durumda diğer ülkelerle tarım sektöründe rekabet etmesi güçtür. Türkiye'de 1961 yılından 2003 yılına kadar 450 bin hektar arazi toplulaştırılmış, son on yılda ise 4 milyon hektar arazinin toplulaştırılmıştır. Ancak bir yandan da arazi bölünmelerinin devam etmesi nedeniyle, bu çalışmalar yetersiz kalmaktadır. Türkiye'de işletme başına düşen ortalama arazi sayısının 6 olduğu da hesaba katıldığında, ortalama tarımsal işletme ölçeğinin küçüklüğü ve çok parçalılığı bütün çıplaklığıyla ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda Türk tarımının rekabetçi hale getirilmesi ve AB'ye entegre edilmesinin olmazsa olmaz koşullarından biri, miras hukukunun ivedilikle değiştirilerek arazilerin daha fazla parçalanmasının durdurulması, buna ilaveten mevcut parçalanmış arazilerin bütünleştirilmesi ve verimli tarım yapılabilir optimum ölçeğe ulaşmasını sağlayacak önlemlerin alınmasıdır.

Türk tarımında işletmelerin, nüfus baskısı ile zaman içerisinde giderek küçülerek optimal ölçeklerden giderek uzaklaşması, ekonomik etkinliğin ve teknolojik gelişmenin önüne de çok büyük set çekmektedir. Tarımsal arazilerin parçalanıp küçülmesini önleyecek şekilde miras yasasının yeniden düzenlenmesi, işletme arazilerinin toplulaştırılması faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ve diğer yandan üretken olmayan toprak yoğunlaşmasının önlenmesi, daha etkin işletme yapılarına ulaşmak için yapılacak ilk işlerdir.

Bu bakımdan Miras Yasasında yeni bir düzenleme yapma ihtiyacı doğmuş, bu amaçla 2014 senesinde 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun bazı maddeleri değiştirilmiştir. Yeni kanun ile asgari tarımsal arazi büyüklüğü ve yeterli gelirli tarımsal arazi büyüklüğü kavramları tanımlanmış, belirlenen büyüklükteki tarımsal araziler üzerinde gerçekleştirilecek mülkiyeti devredici nitelikli işlemlerin yanı sıra, intikal ve miras taksimi işlemlerinde de önemli değişiklikler yapılmıştır. 5403 sayılı Kanunda 6537 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile tarım arazileri belirlenen büyüklüklerin altında; *ifraz edilemeyecek, hisselendirilemeyecek, pay ve paydaş sayısı artırılamayacaktır.*

Miras Hukukunda yapılan düzenleme aynı zamanda Türkiye'nin AB Hukuk Sistemi ve yapısal uyumunu kolaylaştıran önemli bir adım olmuştur. Bildiride AB Hukuk Sistemindeki durum ve son düzenleme ile getirilen yenilikler anlatılmaktadır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi.

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE AİLE VE MİRAS HUKUKU ALANLARINDA NELER OLUYOR?

Pınar ÇAĞLAYAN AKSOY*

Avrupa Birliği'nin aile hukukuna ilişkin sınır ötesi etkileri olan tedbirleri kabul etme yetkisi bulunmakla birlikte, aile hukukunun maddi hukuk boyutunun yeknesaklaştırılması veya birleştirilmesi konusunda yetkisi bulunmadığı kabul edilmektedir. Özellikle 2000'li yılların başından itibaren çeşitli Tüzüklerin yürürlüğe girmesiyle, farklı AB üyesi devletlerin vatandaşı olan kişilerin evlilik veya birlikte yaşama sonrasında boşanma veya ayrılığa karar vermeleri durumunda, davanın hangi AB ülkesinde açılması gerektiği, boşanma davasına hangi ülkenin kurallarının uygulanacağı ve nafaka yükümlülüklerine uygulanacak hukukun belirlenmesine ilişkin sorunlar büyük ölçüde çözüme kavuşturulmuştur (*Regulation concerning jurisdiction and the recognition and enforcement in matrimonial matters and the matters of parental responsibility (No. 1347/2000)*; *Regulation implementing enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and legal separation (No. 1259/2010)*; *Regulation on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and cooperation in matters relating to maintenance obligations (No. 4/2009)*). Eşler ve medeni birliktelik çerçevesinde birlikte yaşayan çiftler arasında malvarlığına ilişkin konulardan doğan ihtilaflara hangi ülke hukukunun uygulanacağı sorunlarının ise 2019 yılında yürürlüğe girecek olan Tüzükle çözümlenmesi beklenmektedir (*Regulation applying to matrimonial property matters (No. 1103/2016)*; *Regulation applying to property consequences of registered partnerships (No. 1104/2016)*). Son yıllarda aile ve miras hukukuna ilişkin olarak Avrupa Birliği düzeyinde yapılan düzenlemelerde meydana gelen hızlanma ve artış, aile hukuku ve miras hukukunun maddi hukuk sorunlarına ilişkin olarak ortak kuralların belirlenip belirlenemeyeceği sorusunu getirmektedir. Avrupa Birliği'nin bu konularda düzenleme yapma yetkisinin bulunduğu kabul edilse dahi, üye devletlerin aile ve miras hukukunun temel sorunları bakımından ne ölçüde ortak paydada buluşabileceği tereddütü ortaya çıkmaktadır. Avrupa Aile Hukuku Prensiplerini kaleme alan ve bağımsız olarak çalışmalarını yürüten Avrupa Aile Hukuku Komisyonu, üye devlet temsilcileri tarafından hazırlanan raporlar sonucunda bu ortak paydaları tespit etmeye çalışmışlardır. Bu çalışma sınır ötesi etkileri olan tedbirlerin yanı sıra, maddi hukuk sorunlarının da ortak bir paydada çözülebileceğini göstermektedir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

AVRUPA BİRLİĞİ SORUMLULUK HUKUKUNDA YENİ BİR ÖZNE: ROBOTLAR

Hüseyin Can AKSOY*

Robotların ve yapay zekanın gelişimi, hukuki ve etik birçok tartışmayı da beraberinde getirmektedir. Her geçen gün daha fazla önem kazanan bu meselelerin Avrupa Birliği düzeyinde ele alınması amacıyla, Ocak 2015'te, Avrupa Parlamentosu Hukuk İşleri Komitesi, robotların ve yapay zekanın gelişimi konusunu ele alacak bir çalışma grubu kurmuş, detaylı bir raporun hazırlanmasının ardından Avrupa Parlamentosu Şubat 2017'de konuya ilişkin bir önerge (2015/2103(INL)) yayınlamıştır. Avrupa Parlamentosu'nun, Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma (TFEU) madde 114 uyarınca, Avrupa Komisyonu'nu, robotlara ilişkin özel hukuk kurallarını konu alan bir direktif çıkarmaya davet ettiği bu önergede ele alınan çeşitli meselelerden birisi de -özellikle kendi başına öğrenerek bağımsız kararlar alabilen, otonom, yapay zekalı- robotların yol açacağı zararlardan özel hukuk anlamında kimin sorumlu olacağına ilişkindir. Bu bağlamda, kusursuz sorumluluk esası ya da risk yönetimi yaklaşımlarından birinin benimsenmesinin tavsiye edildiği önergede, robota verdiği talimat düzeyi ile orantılı olarak sorumluluğunun kullanıcıya yüklenmesi, bu tür zararların tazminine ilişkin olarak zorunlu sigorta sistemi getirilmesi ve zararın sigorta ile karşılanmaması halinde tazminat ödemelerinin yapılacağı bir tazminat fonu oluşturulması önerilmektedir. Ayrıca uzun vadede, gelişmiş robotlara özel olarak "elektronik kişilik" statüsünün tanınabileceği ve böylelikle verecekleri zararlardan bizzat robotların sorumlu tutulabilecekleri ifade edilmektedir. Buna rağmen en uygun çözüm, robotlara özel yeni bir kişilik statüsü yaratılmasından ziyade, mümkün olduğu ölçüde mevcut hukuki düzenleme ve kurumlara da başvurarak, üretimden kaynaklı hatalar bakımından üreticinin, yazılımdan kaynaklı zararlar bakımından yazılımcının, kullanım hataları bakımından ise kullanıcının kusursuz olarak sorumlu tutulmasıdır. Özellikle bu alandaki teknolojik gelişmenin teşvik edilebilmesi için zorunlu sigorta sistemi getirilmesi ve üreticilerin sorumluluklarının sınırlı tutularak sorumluluğun bu robotları kullananlara aktarılması isabetli olacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

AVRUPA'DA ÖZEL HUKUKUN BİRLEŞTİRİLMESİ ÇALIŞMALARI: “AVRUPA HAKSIZ FİİL HUKUKUNUN İLKELERİ”

Mustafa BAŞKARA*

1990'lı yıllarda özellikle özel hukukuna ilişkin alanlarda hukukun yeknesaklaştırılması amacıyla yapılan hukukun birleştirilmesi çalışmaları ivme kazanmıştır. Avrupa Birliği de bu gelişmelere kayıtsız kalmamış; hukukun AB düzeyinde yeknesak bir hale getirilmesi ve uyumlaştırılması için yapılan çalışmaları desteklemiştir. Avrupa Birliği ölçeğinde Haksız Fiil Hukuku alanında hukukun birleştirilmesi çalışmaları esas olarak iki kuruluş tarafından yürütülmektedir. Bunlardan ilki, Avrupa Medeni Kanun'u oluşturmayı hedefleyen bir çalışma olan Avrupa Medeni Kanun'u Çalışma Grubu'dur (Study Group on European Civil Code). İkincisi ise spesifik olarak haksız fiil hukuku alanına yoğunlaşan Avrupa Haksız Fiil Hukuku Çalışma Grubu'dur (European Group on Tort Law). Avrupa Haksız Fiil Hukuku Çalışma Grubu kuruluşundan bugüne haksız fiil hukuku alanında onlarca çalışmayı literatüre kazandırmıştır. Bu çalışmada, 2005 yılında Avrupa Haksız Fiil Hukuku Çalışma Grubu tarafından yayınlanan Avrupa Haksız Fiil Hukuku İlkeleri (Principles of European Tort Law) incelenecektir.

Avrupa Haksız Fiil Hukukunun İlkeleri, çalışma grubunda yer alan ülkelerdeki haksız fiil hukuku uygulamalarını inceleyip bir potada eritmeyi hedefleyen akademik bir çalışmadır. Avrupa Haksız Fiil Hukuku İlkeleri bağlayıcı bir nitelik taşımamaktadır. Çalışmanın temel amacı, farklı hukuk sistemleri tarafından kabul görebilecek ilkeleri oluşturmaktır. Avrupa Haksız Fiil Hukuku İlkeleri metninin yazılmasından sonra birçok ülkede kanun koyucular bu çalışmaya bir değer atfetmişler ve bu ilkelerin bir kısmını kendi iç hukuk sistemlerine uyarlamışlardır. Bu anlamda, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda bulunmayan tehlike sorumluluğunun 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile Türk hukukuna uyarlanması bir örnek teşkil etmektedir. Bu tebliğde söz konusu metnin uluslararası düzeyde bir haksız fiil hukuku oluşturulmasına etkisi analiz edilecektir. Ardından, Çalışma Grubunun hukukun birleştirilmesi çalışmalarına katkıları, ulusal hukuk sistemlerinden örneklerle ele alınacaktır. Son olarak, haksız fiil hukukunun yeknesaklaştırılmasının günümüz ulusal hukuk yapısına olumlu ve olumsuz etkileri tartışılacaktır.

* Araş. Gör., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

4. Oturum: Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası

13:30-15.00	4. Oturum (ATAUM 15 Numaralı Sınıf) Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası (Oturum Başkanı) Doç. Dr. Hatice YAZGAN
	Oğuz SANCAKDAR ve Merve KÜÇÜK: 2011-2017 Arası Avrupa Birliği'nin Suriye Politikasından Başlıca Hukuki Kesitler
	Bülent ALGAN ve Salim IŞIK: İnsan Hakları Düzleminde AB'nin Terörizmle Mücadele Stratejileri
	Gülayşe ÜLGEN TÜREDİ: AB ve Geçiş Dönemi Adaleti

2011-2017 ARASI AVRUPA BİRLİĞİ'NİN SURİYE POLİTİKASINDAN BAŞLICA HUKUKİ KESİTLER

Oğuz SANCAKDAR*

Merve KÜÇÜK•

Bu tebliğde, öncelikle Avrupa Birliği'nin üçüncü ülkelerle kurduğu hukuki ilişkilerin dayanakları ile ilgili kurucu andlaşma maddelerinden bahsedilecektir. "Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Andlaşma"da yer alan "*Birliğin Dış Eylemi*" başlığını taşıyan beşinci kısımdaki "üçüncü ülkelerle işbirliği ve insani yardım" konuları ile altıncı başlıkta yer alan "kısıtlayıcı tedbirler"e ilişkin hükümlere değinilecektir.

Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde Avrupa Birliği'nin Suriye Arap Cumhuriyeti ile ilişkilerinin kısa tarihi gelişimi hatırlatılacak ve bu bağlamda 1977 yılında Avrupa Birliği ve Suriye Arap Cumhuriyeti arasında imzalanan "İşbirliği Andlaşması"ndan ve bu andlaşmanın geçirdiği aşamalar ile güncel durumundan bahsedilecektir.

2011 yılında Suriye Arap Cumhuriyeti'nde patlak veren krizin bu ilişkiyi nasıl etkilediği, Avrupa Birliği'nin bu krize karşı tepkisi ve aldığı tedbirlere genel olarak değinilecektir. Suriye Hükümetine yönelik hangi kısıtlayıcı tedbirlerin uygulandığı, uygulanan kısıtlayıcı tedbirler açıklanarak, bu tedbirlerin hukuki dayanağından bahsedilecektir. Ayrıca tedbirlerin Birliğin hangi organınca ve hangi usulle karara bağlandığı da belirtilecektir.

Öte yandan Avrupa Birliği'nin 2004 yılında geliştirdiği "*Avrupa Komşuluk Politikası*"ndan (European Neighbourhood Policy) bahsedilerek, 2011 öncesi Avrupa Komşuluk Politikası kapsamındaki ülkelerden biri olan Suriye Arap Cumhuriyeti'nin, 2011'den sonraki durumu da değerlendirilecek ve taraflar arasındaki hukuki ilişkinin geleceği ve etkileri üzerinde durulacaktır.

Bu noktada, "*insani yardım*" konusuna girilerek, bugüne kadar Suriyeli sivilere yapılan yardımlar ve bu konuyla ilgili görüş ve değerlendirmelere yer verilecektir. İnsani yardım konusunda Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Andlaşma'nın neleri içerdiği belirtilecektir. Ayrıca Avrupa Temel Haklar Şartı'na bakılarak bu şartta yer alan ilgili düzenlemeler Suriyeli mülteciler bağlamında açıklanmaya çalışılacaktır.

Öte yandan bu konunun Avrupa Birliği Ortak Dış Güvenlik ve Savunma Politikası bakımından genel etkileri üzerinde de durulacaktır.

Son olarak Avrupa Birliği'nin Suriye Arap Cumhuriyeti'ne yönelik politikalarına ilişkin hukuki değerlendirmelerimize yer verilecektir.

* Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi / İdare Hukuku Anabilim Dalı.

• Araş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İNSAN HAKLARI DÜZLEMİNDE AB'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELE STRATEJİLERİ

Bülent ALGAN*

Salim IŞIK**

11 Eylül 2001'de New York kentinde gerçekleşen terör saldırıları, ABD'nin yanı sıra Avrupa Birliği'nin güvenlik yaklaşımı ve terörizmle mücadele algısını da doğrudan etkilemiştir. Etkileri küresel boyutlara ulaşan söz konusu terör saldırısı öncesi Birliğin, <ortak bir politika geliştirmekten uzak bir tutum içerisinde> terörizmle mücadeleyi üye devletlerin iç güvenlik sorunu olarak gördüğü söylenebilir. Bunun yanı sıra, 11 Mart 2004 tarihli Madrid ve 7 Temmuz 2005 tarihli Londra terör eylemleri de Birlik içinde terörizmle mücadele konusuna verilen önem ve önceliği artırmıştır. Bu kapsamda, 30 Kasım 2005 tarihinde Avrupa Birliği Bakanlar Konseyince; önleme (*prevent*), koruma (*protect*), izleme (*pursue*) ve karşılık verme (*respond*) başlıklarını kapsayan AB Terörizmle Mücadele Stratejisi (*The EU Counter-Terrorism Strategy*) kabul edilmiştir. Bu çalışmada, Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadele uygulamalarına yön veren AB Terörizmle Mücadele Stratejisi'nin, gerek AB'nin de 1 Haziran 2010 tarihinde yürürlüğe giren ek 14 Nolu Protokol ile katılması beklenen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gerekse 1 Aralık 2009 tarihli Lizbon Antlaşması ile birlik birincil hukukuna entegre olan Avrupa Temel Haklar Şartı düzleminde genel hatları ile değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Konunun sınırlandırılması bakımından, AB güvenlik - savunma politikaları ile bu çerçevede başvuru alan askeri tedbirler ve kolluk uygulamaları çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

* Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı.

** Araş. Gör., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı.

AB VE GEÇİŞ DÖNEMİ ADALETİ

Gülayşe Ülgen TÜREDİ*

Otoriter bir rejimden veya savaştan çıkmış olan ülkenin geçmişindeki insan hakları ihlalleriyle yargısal veya onarıcı mekanizmalar aracılığıyla hesaplaşması geçiş dönemi adaleti olarak nitelendirilmektedir. Yargısal mekanizmalar ulusal, uluslararası ve melez mahkemeler iken; onarıcı mekanizmalar ise hakikat komisyonları, maddi ve sembolik tazminatlar, sorumlu kişilerin görevden uzaklaştırılması, devletin yargı, asker ve polis mekanizmalarında reforma gidilmesi olarak sıralanabilir. 1990'lardan itibaren insan haklarının korunması, değişen güvenlik anlayışıyla uluslararası toplumun sorumluluğu haline gelirken geçiş dönemi adaleti de bu bağlamda uluslararasılaşmıştır. Özellikle BM Güvenlik Konseyi kararı ile kurulan uluslararası yargısal mekanizmalar olan ad hoc mahkemeler, Eski Yugoslavya ve Ruanda ceza mahkemeleri, kavramın uluslararası toplumun sorumluluğu altına girmesinde önemli rol oynamıştır. Bu uluslararasılaşan kavram 2000'li yıllardan itibaren önemli bir uluslararası aktör olan Avrupa Birliği'nin de ajandasında yer almaya başlamıştır. AB geçiş dönemi adaletini iki ayrı düzlemde kullanmaktadır, AB'nin ortak güvenlik ve dış politikası ve AB'nin şartlılık politikası. Ortak güvenlik ve dış politika ekseninde; geçiş dönemi adaleti çabaları AB tarafından Soğuk Savaş sonrası artan barışı tesis ve istikrar operasyonları aracılığıyla yürütülmektedir. AB şartlılık politikası kapsamında ise geçmişle hesaplaşma üyeliğin koşullarından biri haline getirilmiştir. Hatta Şubat 2018'de Batı Balkanlar için açıklanan genişleme stratejisinde Bosna savaşı için kurulacak olan hakikat komisyonu yer almıştır. Kavram artık de facto olarak AB metinlerinde yer almaya başlamış olsa da kodifikasyon çalışmaları çok sınırlıdır. Bu çalışmada AB'nin kavramı nasıl araçsallaştırdığı incelenecek aynı zamanda kodifikasyon çabalarının ne yönde gelişebileceği üzerinde durulacaktır. AB'nin barışı tesis ve istikrar operasyonları kapsamındaki katkıları ve şartlılık politikasındaki yönetişimi kavramın Avrupa'daki gelişimini ortaya koyacaktır. Çalışmada öncelikle geçiş dönemi adaleti kavramının tanımı tartışılacak daha sonra da yargısal ve onarıcı mekanizmalar üzerinde durularak AB'nin bunları nasıl araçsallaştırdığı incelenecektir.

* Araş. Gör., Kırkareli Üniversitesi / Uluslararası İlişkiler Bölümü.

5. Oturum: Ayrımcılıkla Mücadele ve Cezai Konularda Adli İşbirliği

13:30-15.00	5. Oturum (ATAUM 2 Numaralı Sınıf) Ayrımcılıkla Mücadele ve Cezai Konularda Adli İşbirliği (Oturum Başkanı) Doç. Dr. İlke GÖÇMEN
	Ulaş KARAN: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu
	Merve AĞZITEMİZ: AB'de Cinsiyete Dayalı Ayrımcılığa İlişkin Gelişmelerin Hukuki Açıdan Değerlendirilmesi
	F. Gökçen TANER: Suçluların Geri Verilmesinde Bir Kısa Yol: Avrupa Tutuklama Müzekkeresi
	Yaprak ÖNTAN: Avrupa Parlamentosu ve Konsey'in 2012/29/EU Sayılı Direktifi Işığında Ceza Muhakemesi Sürecinde Mağdurun Korunması ve Mağdur Hakları Kanunu Tasarısı

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu

Ulaş KARAN*

Avrupa Birliği (AB) hukukunun insan hakları alanında en çok eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı konularında etki doğurmuştur. Bu alanda çeşitli düzeylerde kabul edilmiş olan hukuki düzenlemeler hem Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi gibi bölgesel koruma mekanizmalarının içtihatlarının gelişmesini sağlamış, hem de üye devletlerin hukuk sistemlerinde doğrudan etki doğurduğu için mağdurların güçlendirilmesine yönelik yasal düzenlemelerin ortaya çıkışını sağlamıştır. Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde, insan hakları alanında yer alıp doğrudan AB müktesebatında yer alan konular arasında en önde gelen konulardan birisi olan ayrımcılık yasağı da gündeme gelmiştir. Bu tür bir uyumun sağlanması bakımından atılan en önemli adım ise 6 Nisan 2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) Kanunu ile gerçekleştirilmiştir. Söz konusu kanun gerek kabul edilmiş süreci açısından, gerekse içerdiği hükümler nedeniyle birçok haklı eleştiri ile karşılaşmıştır. Kanun, ayrımcılık yasağı ile ilgili AB hukukunda ortaya çıkmış çerçeveye uyum sağlamayı hedeflemiş olsa da, konuya ilişkin uluslararası standartlar yanında AB hukukunda yer alan bir dizi temel öneme sahip husus göz ardı edilmiştir. Bu derece önemli bir konunun çerçeve niteliğinde bir kanun ile düzenlenmiş olması olumlu olmakla birlikte göz ardı edilen hususlar TİHEK'in kuruluş amacını yerine getirilmesini önemli oranda etkileme potansiyeli taşımaktadır ve AB hukukuna uyum noktasında ciddi sorunların ortaya çıkmasına neden olabilecek nitelikte gözükmektedir. Konferans'ta sunulmak istenen tebliğde öncelik kavramsal bir çerçeve üzerinde durulacak, ardından ise AB hukukunda ortaya çıkan mevcut standartlar ve bunların uygulamasına değinilecektir. Tebliğde son olarak AB hukukunda ortaya çıkan mevcut standartlar ve üye devletler açısından geçerli olan yükümlülükler üzerinden TİHEK'in öngörülen amaçları yerine getirip getiremeyeceği ve nihayetinde mevcut yasal çerçevenin AB hukukuna uyumlu olup olmadığı soruları yanıtlanmaya çalışılacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Anayasa Hukuku Anabilim Dalı.

AB'DE CİNSİYETE DAYALI AYRIMCILIĞA İLİŞKİN GELİŞMELERİN HUKUKİ AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Merve AĞZİTEMİZ*

Eşitlik ve bunun bir aracı olarak ayrımcılıkla mücadele, Avrupa Birliği (AB) Hukukunda zaman içerisinde büyük bir dikkatle uygulamaya konulmuştur. Komisyona göre ayrımcılık, en temelde kişiler ya da bunları etkileyen durumlar arasında bir ayırım yaratmak, farklı durumdakiler söz konusu olsa dahi benzer şekilde davranarak yine bir tarafı ayırma tabii tutmaktır. Ayrımcılıkla mücadele de bir bireyin farklılaştırılarak ve bu durum esas alınarak ayırıcı bir fiile maruz kalmasının engellenmesi amacıyla gerekli ve etkili önlemlerin ortaya konulabilmesine dayanak sağlayan bir politika olarak tanımlanabilecektir. Ayrımcılıkla mücadele birçok farklı boyutta yürütülmektedir. Bu boyutlardan birisini de cinsiyete dayalı ayrımcılığı sonlandırarak cinsiyet eşitliğinin sağlanması oluşturmaktadır. Bu bağlamda cinsiyet ayrımcılığı, bireyin cinsiyetine ya da buna atfedilebilir özelliklerine dayanarak yapılan ayrımcılığı ifade etmektedir.

AB'de her ne kadar eşitlik ve insan hakları gibi alanlar ilk kuruluş aşamasında temel bir bileşen olmasa da Avrupa Ekonomik Topluluğunu Kuran Antlaşmada kadın ve erkek çalışanlar arasında ücret eşitliğine ilişkin bir hüküm getirilmiştir. Bu düzenlemenin, 70'li yıllarda çıkartılan eşit ücret ve eşit muamele direktiflerine kaynaklık etmesi nedeniyle cinsiyet eşitliği açısından ilk adımı oluşturduğundan bahsedilebilecektir. Devamla çıkarılan tasarrufların da etkisiyle, AB'de bugün daha etkin olarak hissedilen toplumsal cinsiyet yaklaşımı sindirilerek benimsenmiş ve özellikle işgücü alanında etkin bir ayrımcılıkla mücadele politikası oluşturulmuştur. Lizbon Antlaşmasıyla birlikte Birliğin temel çekirdeğine; insan haklarına saygı, eşitlik ve ayrımcılık yapmama temel ilkeler olarak yerleşmiş, Temel Haklar Şartı da bağlayıcı bir ayrımcılıkla mücadele aracı haline gelmiştir. Divan ise bir insan hakları mahkemesi olmamasına rağmen AİHM ile paralel şekilde içtihadını oluşturmuştur.

Komisyunun 2016-2019 dönemleri için hazırladığı stratejik çalışmada yine cinsiyet eşitliğinin önemine vurgu yapılmış ve bu husus temel bir AB değeri olarak kabul edilmiştir. 2016 yılına kadar yapılan çalışmaların önemi vurgulanmış ve 2019 yılına kadar cinsiyet eşitliğine ilişkin bakış açısının AB'nin tüm eylemlerine entegre edilmesi planlanmıştır. Özellikle kadın ve erkeğin ekonomik özgürlüklerini eşit bir şekilde kazanmalarının sağlanması üzerinde durulmuştur. Bir yaklaşıma göre bu husus, seçilen belirli alanlarda yapılacak yasama faaliyetleri ile sağlanabilecekken, başka bir yaklaşıma göre ise cinsiyete dayalı ayrımcılığı temelden ortadan kaldırmaya yönelik tek(genel) bir yasama işlemi gerekmektedir. Bu aşamada ise hangi yaklaşımın benimsenmesi gerektiği önem kazanmaktadır. Bu tebliğ ile amaçlanan, AB'de cinsiyete dayalı ayrımcılık alanında yaşanan gelişmeleri hukuki açıdan inceleyerek hangi yaklaşımın daha işlevsel olduğuna ilişkin bir değerlendirme ortaya koymaktır.

* Araş. Gör., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi / AB Hukuku Anabilim Dalı.

SUÇLULARIN GERİ VERİLMESİNDE BİR KISA YOL: AVRUPA TUTUKLAMA MÜZEKKERESİ

Fahri Gökçen TANER*

Avrupa tutuklama müzekkeresi, Avrupa Konseyi'nin 2002/584 sayılı çerçeve kararına dayanmaktadır. 1 Ocak 2004 tarihinden beri yürürlükte olan bu kurum, hürriyeti bağlayıcı bir kararın veya yakalama emrinin gereğinin yerine getirilmesinin hızlandırılması ve kolaylaştırılması amacıyla düzenlenmiş olan bir teslim (surrender) usulüdür. Böylelikle, Avrupa Devletleri arasında resmi geri verme (extradition) usulüne alternatif önemli bir mekanizma devreye girmiştir. Söz konusu kurum, Avrupa Konseyi tarafından, Avrupa Birliği içerisinde adli işbirliği alanında bir mihenk taşı olarak nitelendirilmektedir. Zira Avrupa tutuklama müzekkeresi, geri verme konusunda işbirliğine ilişkin var olan düzenlemeleri ciddi şekilde değiştirmiştir ve Avrupa Birliği içerisinde cezai konularda karşılıklı tanıma konusunda önemli bir örnek niteliğindedir. Böylece Avrupa Birliği üyesi bir ülkenin yargı makamları tarafından düzenlenen tutuklama emri, tüm üye devletlerde geçerli olmakta ve uzun süren geri verme prosedürleri aşılmaktadır.

Avrupa Birliği üyesi devletler arasında cezai konularda adli işbirliğinin güçlendirilmesine ilişkin çabalar öncelikle ekonomik suçlar alanında ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaç, özellikle 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'ye yapılan terör saldırılarının ardından başka bir boyuta taşınmıştır. Avrupa ülkeleri arasında suçluların geri verilmesi konusunda yapılan anlaşmaların beklenen faydayı sağlamaması, Avrupa tutuklama müzekkeresinin ortaya çıkışında etkili olmuştur. Bu nedenle söz konusu kurum ve klasik geri verme usulü arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Bunlar arasında en dikkat çekici olanlar; sürecin tamamen yargılama makamları tarafından yürütülmesi ve siyasi organların müdahalesinin olmaması, önemli sayılan suç kategorileri bakımından fiilin her iki ülkede de suç oluşturmasına ilişkin şartın geçerli olmaması ve vatandaşların da geri verilmesinin zorunlu olmasıdır.

Bu tebliğde, Avrupa tutuklama müzekkeresinin ortaya çıkmasına yol açan sağlayan şartlar ve kurum işlevi suçluların geri verilmesine ilişkin klasik usullerle karşılaştırılmak suretiyle ele alınacaktır.

* Dr., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

AVRUPA PARLAMENTOSU VE KONSEY'İN 2012/29/EU SAYILI DİREKTİFİ İŞİĞİNDA CEZA MUHAKEMESİ SÜRECİNDE MAĞDURUN KORUNMASI VE MAĞDUR HAKLARI KANUNU TASARISI

Yaprak ÖNTAN*

Mağdur Hakları Kanunu Tasarısı Taslağı; ülkemizde, suç mağdurlarının, mağduriyetlerinin tekrarlanmasına engel olmak adına son dönemde yapılan çalışmalardan belki de en kapsamlı ve önemlisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Maddi yardıma ilişkin hükümleri büyük ölçüde, 1983 tarihli “Şiddet Suçu Mağdurlarının Zararlarının Tazmin Edilmesine İlişkin Avrupa Sözleşmesi” dikkate alınarak hazırlanan tasarı taslağında, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun hâlihazırdaki ilgili hükümlerine ek olarak ceza muhakemesi sürecinde mağdurun korunmasına ilişkin öngörülen yeni düzenlemeler de söz konusudur. Bu düzenlemelerin, suç mağdurlarının hakları, desteklenmesi ve korunmasına ilişkin asgari standartları düzenleyen Avrupa Parlamentosu ve Konsey’in 2012/29/EU sayılı direktifi hükümleriyle kıyaslanarak değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bundan sonra, yapılması düşünülen bu düzenlemelerin, Türk Ceza Muhakemesi Hukuku sistemi ve muhakeme hukuku ilkeleriyle örtüşüp örtüşmediği ve nasıl uyumlulaştırılabileceği değerlendirilmelidir. Bu noktada, Avrupa Komisyonu’nun, 2012/29/EU sayılı direktifin iç hukuka aktarılmasına ilişkin rehberi yol gösterici olmaktadır. Tebliğde, özellikle anılan direktif çerçevesinde, mağdur ve çocuk mağdurun tekrar mağduriyet yaşamaması için ceza muhakemesi süresince alınması öngörülen tedbirler üzerinde durulacaktır. Bu noktada bilhassa, faille mağdur arasında temasın önlenmesi, bu yönde sesli ve görüntülü bilişim sisteminin kullanılması, mağdurla asgari sayıda ve kesinlikle gerekli olduğunda görüşme yapılması, ifade almada adli destek uzmanının bulundurulması, ifadelerin kayıt altına alınması, mağdurun asgari sayıda ve kesinlikle gerekli olduğunda tıbbi muayeneye tabi tutulması, duruşmaların kapalılığı, cinsel suç mağdurlarına ve çocuk mağdurlara yönelik ayrıca özel düzenleme yapılması başlıkları ele alınacaktır. Ayrıca olası değişiklikler ya da yeni düzenlemelerin, savunma hakkı, yüz yüzelik ve doğrudan doğrualık ilkeleri ile maddi gerçeğe ulaşılması amacıyla uyumlu olması zorunluluğu irdelenecektir.

* Araş. Gör., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

6. Oturum: Rekabet ve Şirketler

13:30-15.00	6. Oturum (ATAUM 13 Numaralı Sınıf) Rekabet ve Şirketler (Oturum Başkanı) Prof. Dr. Sanem BAYKAL
	Özge ÖZSOY: Yeni Direktif ile, Avrupa Birliği'nde Ticari Sırların Geleceği
	Murat GÜREL: Avrupa Birliği Adalet Divanı "Tabela Şirketlerine" Yeşil Işık Yaktı: <i>Polbud</i> Kararı ve Şirketlerin İş Kurma Serbestîsinin Genişleyen Uygulama Alanı
	Murat SÜMER: Şirketler Hukuku Uyumlaştırma Çalışmaları ve Avrupa Şirketi Kavramı
	Halil ÇEÇEN: AB ve Türk Rekabet Hukukunda Hâkim Durumun Fiyat Uygulamaları ile Kötüye Kullanılması

YENİ DİREKTİF İLE, AVRUPA BİRLİĞİ'NDE TİCARİ SIRLARIN GELECEĞİ

Özge ÖZSOY*

İster önemsiz ister son derece gizli olsun, her işverenin bazı gizli bilgileri vardır. Bu sırlar işveren için kendisinin pazarda rekabet etmesine imkan veren önemli avantajlar oluşturabilir. Ancak, bir işveren bazen sırları kendi işçilerine ifşa etmeksizin bunların avantajlarından faydalanamaz. O takdirde işçilerin, işverenin rızası olmaksızın bunları ifşa etmemek veya kullanmamak yükümü doğacaktır. Dolayısıyla, işverenin her zaman kendi işçilerince gizliliğin ihlal edilmesinden zarar görme riski olacaktır ve işveren buna karşı korunmalıdır. Fakat, ticari sırlar fikri mülkiyet olarak telakki edilmez. Fikri mülkiyet haklarının bir kanuni rejimi altında olmayan tüm gizli bilgiler ticari sırlar olarak adlandırılır ve fikri mülkiyet haklarından farklı bir korumaya sahiptir. Bir ticari sır, bir işletme için gizli olarak muamele gören ve söz konusu işletmeye bir rekabet üstünlüğü sağlayan değerli bir bilgidir. Avrupa şirketleri, gittikçe artan oranda, ticari sırların kötüye kullanımına maruz kalmaktadır. Avrupa Komisyonu'nun önerisini takiben, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 8 Haziran 2016'da, ticari sırların kötüye kullanılmasına karşı koruma hakkındaki mevcut farklı ulusal kanunları bir Direktif kabul ederek standartlaştırmıştır. Bu durum, şirketlerin, kendi ticari sırlarını İç Pazar'da ayrıcalıklı iş ortakları ile kullanmalarını ve paylaşmalarını mümkün kılacak ve yenilikçi fikirlerini büyümeye ve istihdama dönüştürecektir. Ticari sırların tanımını mevcut uluslararası bağlayıcı standartlara uygun olarak uyumlaştırmakta olan söz konusu Direktif, ticari sırların hukuka aykırı edinilmesi, ifşası ve kullanımı gibi kötüye kullanım şekillerini tanımlamaktadır. Cezai yaptırımlar tesis etmeksizin, Direktif, ticari sır kötüye kullanımı mağdurlarının koruma talep edebileceği özel hukuk yollarını uyumlaştırmaktadır. Avrupa Birliği ülkeleri, 9 Haziran 2018'e kadar kanunlarını ve ikincil düzenlemelerini Direktif hükümleri ile uyumlu hale getirmek zorundadır. Sonuç olarak, şirketler, buluş sahipleri ve araştırmacılar, İç Pazar'da eşit hale getirilecekler ve Avrupa Birliği, haksız rekabeti caydıracak ortak, açık ve dengeli bir hukukî çerçeveye sahip olacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANİ “TABELA ŞİRKETLERİNE” YEŞİL IŞIK YAKTI: POLBUD KARARI VE ŞİRKETLERİN İŞ KURMA SERBESTİSİNİN GENİŞLEYEN UYGULAMA ALANI

Murat GÜREL*

Merkezi Avrupa Birliği'ne üye bir ülkede bulunan bir şirketin merkezini başka bir Üye Ülke'ye taşımasına ilişkin AB hukukunda ikincil mevzuat bulunmamaktadır. Esasen bu konuda bir Yönerge taslağı hazırlanmış olmasına rağmen (14. Yönerge Taslağı), bu Taslak henüz kabul edilmemiştir. Bu nedenle sorun, Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın yarattığı içtihatlarla çözülmeye çalışılmıştır. Üye Ülkelerin bir şirketin hangi durumda kendi hukukuna tâbi olacağı konusunda farklı teorileri (kuruluş yeri teorisi-idare merkezi teorisi) esas alması da sınır aşan merkez değişikliği sorunlarının çözümünü güçleştirmektedir.

Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın konu hakkındaki içtihadını ikiye ayırmak mümkündür. İlk grup kararlar, şirketin tescilli merkezini değiştirmeden, idare merkezini başka bir Üye Ülkeye taşımasına ilişkindir. Bu grup kararlarda kuruluş yeri teorisini benimseyen bir Üye Ülke'de kurulan bir şirketin, idare merkezini başka bir Üye Ülkeye taşımasının iş kurma serbestisi kapsamına girip girmediği sorunu tartışılmıştır. Bir diğer ifadeyle böyle bir ihtimalde kabul eden Üye Devletin idare merkezini taşıyan şirkete kendi kuruluş formalitelerini uygulayıp uygulayamayacağı, bu grup kararların ana sorunudur. İkinci grup kararlar ise, şirketlerin göç etmesi yani bir şirketin tâbi olacağı hukuku değiştirmesi ile ilgilidir. Buna göre, bir Üye Ülke hukukuna göre kurulmuş bir şirketin, bu menşe Üye Ülke hukukundan izin almaksızın veya buradaki tasfiye hükümlerine uymadan, başka bir Üye Ülkeye göç edip edemeyeceğine ilişkindir.

Tebliğ konusunu oluşturan Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın 25 Ekim 2017 tarihli Polbud kararı (C-106/16), bu ikinci grup kararlar arasında yer almaktadır. ABAD Polbud kararında bir şirketin idare merkezini değiştirmeden sadece tescilli merkezini değiştirmesinin iş kurma serbestisi (ABİDA m. 49 ve 54) kapsamına girdiğini; kabul eden Üye Ülke'nin böyle bir işleme izin vermesi hâlinde, menşe Üye Ülke'nin şirketin taşınmasını ancak iş kurma serbestisi hükümlerine tâbi olarak sınırlayabileceğine (ABİDA m. 52) karar vermiştir. Bu karar ile birlikte, kabul eden Üye Ülke'de fiilen faaliyette bulunmayacak şirketler de iş kurma serbestisinden yararlanacaktır.

Kararı daha önceki içtihattan ayıran önemli nokta, iş kurma serbestisi hükümlerinin tetiklenmesi için merkezini taşıyan şirketin kabul eden devlette fiili bir faaliyette bulunması amacının aranmamasıdır. Bu nedenle öğretide; ABAD'ın tabela şirketlerine yeşil ışık yaktığı, böylece Panama Belgelerinin yayımlanmasından sonra kurulan Avrupa Birliği Parlamentosu'nun Kara Para Aklama, Vergiden Kaçınma ve Vergi Kaçırma Araştırma Komitesi Raporu'ndaki önerilerle çelişen bir karar verdiği ifade edilmiştir.

Tebliğ'de ABAD'ın bugüne kadar şirketlerin iş kurma serbestisi hakkında verdiği önceki kararları kısaca özetlenerek, Polbud kararının bu kararlar arasındaki yeri tespit edilecek, ardından Polbud kararının uygulamadaki sonuçları değerlendirilmeye çalışılacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

ŞİRKETLER HUKUKU UYUMLAŞTIRMA ÇALIŞMALARI VE AVRUPA ŞİRKETİ KAVRAMI

Murat Sümer*

1960'ların ortalarından itibaren başlayan şirketler hukuku alanındaki uyumlaştırma çalışmaları 2000'li yılların başından itibaren "Avrupa şirketi" kavramının hayata geçirilmesiyle yeni bir boyut kazanmıştır. Böylelikle, Birlik seviyesinde, üye devlet hukuklarından ayrı, yeni şirket formları ve yeni bir şirketler hukuku oluşturmasında önemli bir aşama kaydedilmiştir. Bu kapsamda, hâlihazırda, bir nevi halka açık anonim şirket formunda olan "*Societas Europaea*" ya da kısaca "SE" ve Avrupa kooperatif şirketi (*European Cooperative Society*) ya da kısaca "SCE" olmak üzere toplam iki formda Avrupa şirketi kurulabilmektedir. Bununla birlikte yakın gelecekte tek hissedarlı bir limited şirket yapısı olan "*Societas Unius Personae*" ya da kısaca "SUP" formunun da oluşturulması beklenmektedir. Komisyon tarafından 2014 yılında hazırlanan direktif teklifinden anlaşıldığı üzere, söz konusu bu yeni şirket formunun, SE ve SCE oluşturulurken kullanılan yöntemden farklı olarak, üye devletlerin şirketler hukukunun uyumlaştırılması yoluyla, yani klasik pozitif bütünleşme yöntemiyle oluşturulması planlanmaktadır. Bu itibarla bu yeni form bir Avrupa şirketi olmayıp, üye devlet hukuklarından kaynaklanan Avrupa çapında yeni bir şirket formu olacaktır.

Bu tebliğ ile SUP'ye ilişkin direktif teklifi de dahil olmak üzere şirketler hukuku alanındaki uyumlaştırma çabalarının oluşum ve gelişim süreçlerine değinilerek, Birlik hukuku tahtında kurulan Avrupa şirketi kavramının hukuki analizinin yapılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, ister Avrupa şirketi formatında Birlik hukuku kaynaklı, isterse uyumlaştırma yoluyla ulusal hukuk kaynaklı olsun, şirketlerin serbest dolaşıma ilişkin olarak karşılaştıkları engellerin ortadan kaldırılmasının, ortak pazarın tam anlamıyla işleminin temel şartlarından biri olduğu ortaya konmaya çalışılacaktır.

* Av. / Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü / Avrupa Birliği ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler Anabilim Dalı.

AB VE TÜRK REKABET HUKUKUNDA HÂKİM DURUMUN FİYAT UYGULAMALARI İLE KÖTÜYE KULLANILMASI

Halil ÇEÇEN*

Avrupa Birliği Antlaşması'nın 3. maddesinde, Birliğin iç Pazar kuracağı ve dengeli ekonomik büyüme ve fiyat istikrarı temelinde Avrupa'nın sürdürülebilir kalkınmasını, tam istihdamı ve sosyal ilerlemeleri hedefleyen yüksek bir düzeyde rekabetçi sosyal Pazar ekonomisi için çalışacağı vurgulanmıştır. Madde hükmünde de görüleceği üzere, fiyat istikrarı, dengeli ekonomik büyüme ile birlikte, AB müktesebatı tarafından rekabetin en önemli temeli olarak kabul edilmektedir. Ayrıca 1/95 sayılı Türkiye-AT Ortaklık Konseyi Kararı'nın 32. maddesinde, sağlıklı işleyen bir rekabet düzeninin yaratacağı fiyat dengesinin; rekabeti bozma amacını taşıyacak veya etki doğuracak şekilde teşebbüslere belirlenmesinin yasaklandığı belirtilmiştir. Bu sebeple, teşebbüslerin pazarda gerçekleştirdikleri fiyat uygulamalarının rekabet düzenini bozma ihtimaline karşılık takip edilmesi gerekmektedir.

Etkin bir rekabetin gerçekleşmesini engelleyen durumlardan biri de ilgili pazarda hâkim duruma ulaşmış bir teşebbüsün fiyat politikalarıyla hâkim durumunu kötüye kullanarak diğer rakiplerini pazardan dışlayıcı ve tüketiciyi sömürücü davranışlarda bulunmasıdır. Hem AB hem de Türk rekabet hukukunda; hâkim durumda olan teşebbüslerin fiyatlama politikalarında rekabeti bozucu ve tüketiciyi sömürme amacı taşıyan eylemleriyle hâkim durumlarını kötüye kullanmaları yasaklanmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde; hâkim durumun fiyat uygulamaları ile kötüye kullanılması; yıkıcı fiyatlama, aşırı fiyatlar, fiyat ayrımcılığı, fiyat sıkıştırması ve indirimler şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

AB ve Türk rekabet hukuklarında; etkin bir rekabette yasal koşullar ve Pazar şartları altında, diğer rakiplerinden sıyrılarak hâkim duruma ulaşmış bir şirketin; bu başarısının mükâfatı olarak kar ve kazanç sağlaması en doğal hakkı olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple hâkim duruma ulaşmak değil, hâkim durumun sağladığı güç ve avantajlar ile pazardaki diğer teşebbüslerin ve giriş yapacak olası rakiplerin pazardan dışlanması ve AB rekabet politikasının en önemli hedeflerinden tüketici refahını engelleyecek şekilde kötüye kullanımın cezalandırılması, asıl amaçtır. Böylece, hâkim durumun kötüye kullanılması ile ilgili olarak hâkim durumdaki teşebbüsün izlediği fiyat politikasının pazarın olağan koşulları sonucunda doğmuş olması, rekabet düzenine uygunluğu açısından kabul edilebilirliği sağlayacaktır.

* Av. / Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü / Avrupa Birliği Doktora Programı.

7. Oturum: Fikri Mülkiyet Hukuku –I–

15:30-17.00	7. Oturum (ATAUM 15 Numaralı Sınıf) Fikri Mülkiyet Hukuku –I– (Oturum Başkanı) Dr. Murat GÜREL
	Ufuk TEKİN: Güncel ABAD Kararları Işığında Karıştırılma İhtimalinin Tespitinde Önceki Markanın Tanınmışlığının Rolü
	İbrahim BEKTAŞ: Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Güncel Kararları Işığında Markanın Kullanmama Nedeni ile İptali
	Hale ŞAHİN: Kırmızı Taban Markanın Üç Boyutlu Korunması Kapsamında Değerlendirilebilir Mi?

GÜNCEL ABAD KARARLARI IŞIĞINDA KARIŞTIRILMA İHTİMALİNİN TESPİTİNDE ÖNCEKİ MARKANIN TANINMIŞLIĞININ ROLÜ

Ufuk TEKİN*

Marka tescilinde nisbî ret sebepleri Avrupa Parlamentosunun ve Konseyinin 2017/1001 sayılı Avrupa Birliği Marka Tüzüğü'nün 8. maddesinde düzenlenmiştir. Önceki markanın tanınmışlığının, sonraki marka başvurusuna etkisi ise aynı maddenin 5. fıkrasında düzenlenmiştir. Söz konusu Tüzüğü'nün 8. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendine göre, "Tescil başvurusu yapılan bir markanın, önceki marka ile aynı ya da benzer olması ve kapsadığı mal veya hizmetlerin aynı ya da benzer olması nedeniyle, önceki marka ile ilişkilendirilme ihtimali de dâhil önceki markanın korunduğu bölgedeki halk tarafından karıştırılma ihtimali varsa itiraz üzerine başvuru reddedilir." Buna göre, bir başvurunun itiraz üzerine reddedilebilmesi, başvuru konusu markanın önceki markayla aynı veya benzer nitelikteki mal veya hizmetleri kapsayıp kapsamadığına bağlıdır. Ancak, Tüzüğü'nün 8. maddesinin 5. fıkrasında ise; bazı şartların varlığı halinde önceki marka tanınmış bir marka olduğu takdirde, başvurunun aynı, benzer veya farklı mal veya hizmetlerde yapılmış olmasına bakılmaksızın önceki marka sahibinin başvurusu üzerine reddedilebileceği öngörülmektedir.

Çalışmamızda Genel Mahkemenin;

- T-398/16 sayı ve 16.01.2018 tarihli STARBUCKS COFFEE-COFFEE ROCKS,
- T-364/13 sayı ve 30.09.2015 tarihli LACOSTE-KAJMAN,
- T-384/13 sayı ve 18.03.2015 tarihli COCA COLA-RIENERGY COLA,
- T-71/14 sayı ve 19.05.2015 tarihli SWATCH-SWATCHBALL kararları incelenecektir.

Söz konusu kararlarda mahkeme, markanın tanınmışlığı ile karıştırılma ihtimali arasında doğru orantının varlığına dikkat çekerek; tescili talep edilen markaların, ayırt edici niteliği yüksek markalarla karıştırılma ihtimalinin daha fazla olduğuna ve bu sebeple tanınmış markaların ayırt etme gücü düşük diğer markalara nazaran daha güçlü bir şekilde korunması gerektiğine hükmetmiştir. Böylelikle, markanın toplumda ulaştığı tanınmışlık düzeyi sebebiyle kazandığı yüksek ayırt edicilik niteliğinden başvuru sahiplerinin haksız yararlanmasının önüne geçilmek istenmiştir. Bu sebeple söz konusu kararlarda, özellikle Coca Cola markası bakımından "Cola" ve Starbucks Coffee markası bakımından "Coffee" ibarelerinin, her ne kadar bu ibareler mal veya hizmetlerin ayırt edilmesi bakımından zayıf nitelikte olsalar da, markanın bir bütün olarak tüketiciler nezdinde ulaştığı tanınmışlık düzeyi dikkate alındığında, ayırt edici niteliğe sahip olduğu ve sonraki başvurulara karşı korunması gerektiği ifade edilmiştir.

Çalışmamızda, yukarıda belirtilen kararlar doğrultusunda öncelikle bir markanın ne zaman tanınmış sayılacağına ilişkin mahkemenin dikkate aldığı kriterlere değinilecektir. Daha sonra markanın tanınmışlığı ile karıştırılma ihtimali arasındaki ilişki üzerinde durulacak ve nihayet markanın tanınmışlığının, sonraki başvurular üzerindeki etkisi açıklanmaya çalışılacaktır.

* Araş. Gör., Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü / Özel Hukuk Anabilim Dalı.

AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANI'NIN GÜNCEL KARARLARI IŞIĞINDA MARKANIN KULLANMAMA NEDENİ İLE İPTALİ

İbrahim BEKTAŞ*

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu 10 Ocak 2017 yılında yürürlüğe girmiştir. Sınai mülkiyet hukuku alanını tek çatı altında toplayan bu Kanunun yeniliklerinden birisi marka hakkının sona erme nedenleri arasında markanın iptali kurumuna açıkça yer vermesi ve iptal sürecini, mülga 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'den farklı şekilde düzenlenmesidir.

Kanun'un markanın iptali konusundaki hükümleri, Avrupa Birliği hukukunun marka hakkı konusundaki düzenlemelerini temel almaktadır. Mülga 556 sayılı KHK da AB hukukundan etkilenmişti ancak özellikle markanın iptali konusunda AB'den farklılaşan sistematik sorunlar bulunuyordu. Yeni Kanun ile birlikte AB düzenlemeleri ile tam uyum sağlanmıştır. Bu noktada, 2015/2436 sayılı Üye Devletlerin Marka Hukuku ile İlgili Düzenlemelerinin Uyumlaştırılmasına Dair Direktif ve 2015/2424 sayılı Tüzük ile değiştirilen 207/2009 sayılı Topluluk Markası Tüzüğü'ndeki düzenlemeler hukukumuzda aktarılmıştır. Ayrıca söz konusu mehzaz Tüzük, Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra yürürlükten kaldırılmış, bunun yerine, 14.06.2017 tarihinde marka alanındaki düzenlemeleri kodifiye eden 2017/1001 sayılı Avrupa Birliği Markası Hakkında Tüzük kabul edilmiştir.

Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın özellikle son iki yıl içerisinde markanın iptali konusunda aldığı kararları incelemek ve bu kararlardan hareketle söz konusu düzenlemelerdeki iptal sebeplerinin nasıl anlaşılması gerektiğini ortaya koymak tebliğdeki temel hedefimizdir. Belirtilen süreçte ABAD pek çok karar almış, çeşitli konulardaki kararı istikrar kazanmıştır.

Belirtmek gerekir ki, markanın iptaline ilişkin güncel kararların neredeyse tamamı "markanın kullanılmaması" nedenine dayanmaktadır. Bu nedenle çalışma büyük oranda "kullanmama nedeni ile iptal" konusuna özgülenmiştir. "Markanın yaygın ad haline gelmesi", "markanın yanıltıcı hale gelmesi" ve "markanın teknik şartnameye aykırı kullanılması" hâlleri diğer iptal nedenleri olup, bu konulara dar kapsamda yer verilmesi planlanmaktadır.

ABAD kararları kapsamında markanın iptali ile ilgili olarak ortaya konulmaya çalışılacak hususlar temel olarak şunlardır: Markanın kullanılması ne demektir? Bu bağlamda, hangi örneklerde markanın kanunî terim olan "ciddi biçimde kullanıldığı/genuine use" kabul edilebilir? "Ticarî kullanım", "işletme içi kullanım", "birlikte kullanım" gibi ölçütler ABAD kararlarında nasıl uygulanmaktadır? ABAD güncel sorunlara nasıl yaklaşmaktadır? Bir markanın tescil edildiğinden farklı bir biçimde kullanılması konusunda yeni ABAD kararları nelerdir? Markayı kullanmama süresinin kesintiye uğradığı kabul edilen durumlar nelerdir? Mahkemenin kararlarında kullanmama için haklı sebep olarak kabul edilen olaylar nelerdir? Markanın kısmen iptali konusundaki örnekler nelerdir?

* Araş. Gör., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

KIRMIZI TABAN MARKANIN ÜÇ BOYUTLU KORUNMASI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLEBİLİR Mİ?

Hale ŞAHİN*

2008/95/EC sayılı direktif üye devletlerin markalarına ilişkin mevzuatların yaklaştırılması hakkında düzenlemeler öngörmektedir. Söz konusu direktifin 3. maddesi “Red veya Hükümsüzlük Sebepleri” olup madde hükmünde yer alan durumlarda markanın tescilinin gerçekleştirilmeyeceğine, tescil edilmişse de hükümsüz sayılacağına yer vermektedir. İlgili hükmün e fırcasına göre malların özgü doğal yapısından ortaya çıkan şekli işaretleri, malların teknik bir sonuç elde etmek için gerekli olan şekli işaretleri ya da mala asli değerini veren şekli içeren işaretler için münhasıran marka tescil edilemeyecek, tescil edilse bile hükümsüz sayılacaktır.

Christian Louboutin, Christian Louboutin SAS v. Van Haren Schoenen BV davasında ön karar prosedürü yoluyla bölge mahkemesi, Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD)’ndan 2008/95/EC sayılı direktifin m. 3/1/e/iii hükmünün yorumlanmasını istemiştir. Uyuşmazlıkta yorumlanması gereken nokta 2008/95/EC sayılı direktifin m. 3/1/e/iii hükmünde yer alan malların üç boyutlu koruma kapsamının kenarları, ölçüleri ve hacimleri ile sınırlı mı olduğu yoksa renk gibi mala ilişkin niteliklerin de markanın üç boyutlu koruma kapsamı içinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir.

ABAD’ın kararına göre söz konusu uyuşmazlıkta esas nokta malların şeklini içeren işaret ve söz konusu şekle ilişkin rengin koruma kapsamında olması ile tek başına rengin koruma kapsamında olmasının aynı olup olmadığıdır. ABAD kararında 2017/1431 sayılı Uygulama Tüzüğü’ne ilişkin değerlendirme yapmış ve kamu alanındaki malların belirli karakteristik özelliklerinin o malın ayırt edici niteliğini belirlemede esas alınmasının sonuçlarına yer vermiştir.

ABAD kararına göre markaya ilişkin rengin korunması, hem malların şekli hem de o malın şeklinin rengine ilişkin koruma olarak ele alınmalıdır. Zira marka bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Sonuç olarak ABAD kararına göre “mala asli değerini veren şekli içeren işaretler” hükmü sadece şeklin esas değerine ilişkin koruma getirmekte, malın itibarının ya da hak sahibinin dikkate alınmasını gerektirmemektedir.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü / Özel Hukuk Anabilim Dalı.

8. Oturum: Fikri Mülkiyet Hukuku –II–

15:30-17.00	8. Oturum (ATAUM 2 Numaralı Sınıf) Fikri Mülkiyet Hukuku –II– (Oturum Başkanı) Dr. Özge ÖZSOY
	Selin ÖZDEN MERHACI: Avrupa Birliği Telif Hukukunda Eser Üzerindeki Haklara Getirilen Sınırlandırmalar ve İstisnalar
	Zehra ÖZKAN: Avrupa Birliği Telif Hukuku ve Son Gelişmeler
	Deniz POLAT AKGÜN: Sanatsal Yaratıcılık Özelinde Temel Hak ve Özgürlüklerin Yargısal Korunması: Avrupa Birliği Adalet Divanı ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Üzerine Bir İnceleme

AVRUPA BİRLİĞİ TELİF HUKUKUNDA ESER ÜZERİNDEKİ HAKLARA GETİRİLEN SINIRLANDIRMALAR VE İSTİSNALAR

Selin ÖZDEN MERHACI*

Eser sahibinin eser üzerindeki hakları mutlak haklardan sayılmaktadır. Bu nedenle bu haklara getirilen sınırlandırma ve istisnalar da özel bir öneme sahiptir. Eser sahibini haklarının sınırlandırılması toplumsal menfaatler mülahasasına, üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunmasına veya üstün menfaatlerinin gözetilmesine dayanabilir. Örneğin eser sahibinin haklarının süre ile sınırlandırılması, zorunlu lisans uygulamaları veya eser sahibinin haklarının ihlal edilmesine rağmen ihlalin bir yaptırımla karşılaşmaması gibi durumlar eser sahibinin haklarına getirilen sınırlandırmalar ve istisnalar kapsamında değerlendirilmektedir.

Uluslararası düzeyde Bern Sözleşmesi, *TRIPS*, Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (*WIPO*) tarafından yönetilen anlaşmalar olan *WIPO* Telif Hakları Anlaşması ve *WIPO* İcralar ve Fonogramlar Anlaşması gibi uluslararası düzenlemeler eser sahibinin haklarının sınırlandırılmasına ilişkin bazı kurallar getirmiştir.

Avrupa Konseyi ise 1994 yılında, bilgi toplumunun gelişimine katkı sağlamak amacıyla Birlik düzeyinde esnek ve genel bir hukuki çerçevenin çizilmesi gerektiğine karar vermiştir. Konsey, telif hakları ve bağlantılı hakların önemini de dikkate alarak bu amaca hizmet etmek üzere kısaca Bilgi Toplumu Direktifi olarak da bilinen 2001/29 sayılı Direktifi hazırlamıştır. Direktifin amacı, yayma ve çoğaltma haklarının, istisnalar ve sınırlamalarla birlikte Avrupa ülkelerinde telif hakları bakımından uyumlaştırılmasını ve Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü Telif Hakları Anlaşması (*WCT*) ve İcralar ve Fonogramlar Sözleşmesi'nin (*WPPT*) uygulanmasını sağlamak olarak tespit edilmiştir. Bilgi Toplumu Direktifi'nin 5. maddesinde de eser sahibinin haklarının sınırlandırılması konusu ele alınmıştır. Direktif md. 5(2)(a-c) ve 5(3)(a-o) ise üye devletlerin iç hukuka uyarlamada özgür olduğu bir takım sınırlandırmalar ve istisnalar düzenlemektedir. Direktif'in bu konuyu ele alış biçimi özellikle Anglo-Amerikan hukukunda kabul edilen "adil kullanım istisnası"na aykırı olarak değerlendirildiğinden tepkiyle karşılanmış ve eleştirilmiştir. Ayrıca düzenleme birçok Avrupa Birliği Adalet Divanı kararına da konu edilmiştir.

Bu çalışmada Avrupa Birliği telif hukukunda eser üzerindeki haklara getirilen istisna ve sınırlandırmalar, üye ülkelerin de taraf olduğu Bern Sözleşmesi ve *TRIPS* gibi bazı önemli uluslararası düzenlemelerle de karşılaştırmalı biçimde ele alınacaktır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Karşılaştırmalı Hukuk Anabilim Dalı.

AVRUPA BİRLİĞİ TELİF HUKUKU VE SON GELİŞMELER

Zehra ÖZKAN*

1988 yılında yayınlanan yeşil kitap ile başlayan AB içerisinde telif haklarının uyumlaştırılması düşüncesi ilk meyvesini 1991 yılında Bilgisayar Programları Direktifi ile vermiştir. O günden bu güne çok sayıda direktif çıkartılmış, çıkartılan direktiflerde değişikliklere gidilmiştir. Her daim teknolojik gelişmelerin itici güç olduğu bu düzenlemelerden belki de en çok tartışılanı 2001 tarihli Bilgi Toplumu Direktifi olmuştur. Üye devletlerin ulusal mevzuatını Direktifle uyumlaştırmaları zaman almış, özellikle istisnaların üye devletlerin takdirine bırakılması Direktifin uyumlaştırma konusundaki başarısına ilişkin tereddüt yaratmıştır. 2001 yılından günümüze AB telif hukuku mevzuatındaki gelişmeler incelendiğinde, çoğunlukla mevcut Direktiflerde değişiklikler yapıldığı görülmektedir. Uzun bir aradan sonra ilk kez 25.10.2012 tarihli Öksüz Eserler Direktifi ile alana yeni bir mevzuat kazandırılmıştır. 26.02.2014 tarihli Toplu Hak Yönetimi Direktifi ise en önemli düzenlemelerden biridir. Toplu hak yönetimi organizasyonları ilk kez bu kadar kapsamlı bir şekilde ele alınmış, ayrıca müzik eserlerinin internet ortamında kullanımında ulusal lisanslamanın yetersizliği karşısında sınırlar arası lisanslamanın yasal çerçevesi öngörülmüştür.

Bu gelişmelerin yanı sıra Dijital Gündem ve Dijital Tek Pazar Hedefi kapsamında AB telif mevzuatının dijital çağa ayak uydurabilmesi için modernleştirilmesi gündeme gelmiştir. Modernleşme Çevrimiçi İçerik Hizmetlerinin Sınırlararası Taşınabilirliğinin Sağlanması Tüzüğü, Dijital Tek Pazarda Telif Hakları Direktifi ve Marakeş Anlaşması'nın Uygulanmasına ilişkin Tüzük ve Direktiften oluşmaktadır. Bunlardan sadece Dijital Tek Pazarda Telif Hakları Direktif Teklifi henüz kabul edilmemiştir. Direktif taslağının özellikle sansür makinası olarak adlandırılan 13. maddesi başta olmak üzere çeşitli maddelerinin sert muhalefetle karşılaştığı görülmektedir. Bu eleştirilerin temelinde düzenlemenin ifade özgürlüğü/internet özgürlüğü kapsamında Avrupa Temel Haklar Şartına aykırılık teşkil edeceği endişesi yer almaktadır. Metin ve veri madenciliği, dijital ve sınırlar arası eğitim faaliyetlerinde eserlerin ve diğer konuların kullanılması, kültürel mirasın muhafazası gibi maddeler içeren Direktif teklifinin yasalaşıp yasalaşmayacağı henüz bilinmemekle birlikte, özellikle ifade özgürlüğü/internet özgürlüğü mülahazaları dikkate alınarak gözden geçirilmesi bir zorunluluk olarak görülmektedir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Karşılaştırmalı Hukuk Anabilim Dalı.

SANATSAL YARATICILIK ÖZELİNDE TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİN YARGISAL KORUNMASI: AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANİ VE AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Deniz POLAT AKGÜN*

Temel hak ve özgürlükler demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Bunlar arasında sanat özgürlüğü, demokratik bir toplumun önemli bir simgesi olarak daha yakından incelenmeye lâyıktır. Sanat özgürlüğü veya sanatsal ifade özgürlüğü uzun süredir tartışma konusudur. Özellikle, cinsellik veya müstehcenlik temalı yahut dini içerikli sanat çalışmaları, *kışkırtıcı* nitelikleriyle sanat özgürlüğüne olan bağlılığımızı sıklıkla sınava tabi tutmaktadır. Buna karşın, demokratik bir bakış açısı, özgür bir toplumda ister sanatçı ister sanattan yararlanan olsun her bir bireyin, hangi sanatsal uğraşla ilgileneceğine; sanatsal yaratıcılığını nasıl kullanacağına veya hangi sanat alanında varlık göstereceğine -sonuç hepimiz için son derece şaşırtıcı ve hatta kimi zaman rahatsız edici dahi olsa- özgürce karar verebilmesini gerekli kılmaktadır.

Kendini ifade etme ihtiyacı; insanlığın temel ayırıcı niteliğidir. Mağara duvarlarına yapılan resimlerden günümüze kadar, kendini ifade etme ihtiyacının bir aracı olarak sanat; her zaman yaşamın kumaşında yer almıştır. Uzunca bir süre ifade özgürlüğünün bir görünümü olarak düşünülen 'sanatsal ifade' ise özellikle 20. yüzyıldan itibaren ayrıca korunması gereken bir ifade biçimi olarak hukuk dünyasında kabul edilmeye başlanmıştır. Buna göre, sanatsal ifade özgürlüğü, klasik ifade özgürlüğünün kapsamının dışında ve özerk bir alan olarak hukuken koruma altına alınmıştır.

Sanatsal yaratıcılık, korkunun egemen olmadığı ve güven duygusunun hâkim olduğu bir çevreye ihtiyaç duyar. Sanatsal yaratıcılığın özgürce kullanılabilmesi içinse, sanat ve yaratma özgürlüğünün hukuken tanınması ve güvenceye alınması gerekir. Genel olarak yargı organları, özellikle de ulusalüstü yargı organları ise bu süreçte ayrıca önem taşır. Öyle ki, ulusalüstü yargı organları kimi zaman temel hak ve özgürlüklerin korunmasına ilişkin dar bir yorumla sanatsal yaratıcılığın alanını sınırlayabilmekte; kimi zaman da geniş bir yorumla bu alanı genişletebilmektedirler. Söz konusu yaklaşımlar, ulusal uygulamalara da yön verebilmektedir. Avrupa Birliği nazarında konunun önemi ise Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ileri gelmektedir. Bu kapsamda, çalışmada, her iki yargı organının da sanatsal yaratıcılığa ve sanat özgürlüğüne ilişkin yaklaşımları güncel dava örnekleri ele alınarak incelenecektir.

* Araş. Gör., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Anayasa Hukuku Anabilim Dalı.

9. Oturum: Avrupa Birliği Hukukunun Güncel Meseleleri –II–

15:30-17.00	9. Oturum (ATAUM 13 Numaralı Sınıf) Avrupa Birliği Hukukunun Güncel Meseleleri –II– (Oturum Başkanı) Doç. Dr. İlke GÖÇMEN
	Sevgi KAYAK: Avrupa Birliği'nde Üyelikten Çıkarma Hukuken Mümkün müdür?
	Afra AKGÜL: Geri Göndermeme İlkesi ile AB – Türkiye Geri Kabul Anlaşmasının Karşılaştırılması
	Ferhat YILDIRIM: Avrupa Ombudsmanı Kurumuna Başvuru Süreci

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE ÜYELİKTEN ÇIKARMA HUKUKEN MÜMKÜN MÜDÜR?

Sevgi KAYAK*

Avrupa Birliği çevrelerinde tartışmalı meselelerden biri olan üyelikten çıkma ve çıkarılma, 1 Aralık 2009'da yürürlüğe giren Lizbon Antlaşmasıyla, kısmen de olsa açıklığa kavuşturulmuş, Birlik üyeliğinden çıkma hakkının varlığı açık ve kesin bir dille kabul edilmiştir. Avrupa Birliği Antlaşması (ABA) m. 50'de, her bir üye devlete, kural olarak, herhangi bir işlem ya da şarta gerek kalmaksızın tek taraflı bir irade açıklamasıyla, Birlikten ayrılma hakkı tanınmıştır. Böylece, AB hukukunda, üyelikten çıkma hakkının varlığına ilişkin tartışmalar da sonlandırılmıştır. Buna karşılık üyelikten çıkarma ile ilgili bir düzenleme, Lizbon da dahil, Birlik hukukunda yer almamaktadır; bu sebeple, bir üye devleti üyelikten çıkarmanın mümkün olup olmadığına ilişkin tartışma, Lizbon sonrası dönemde de güncelliğini koruyacaktır. Üyelikten çıkarma hakkının var olup olmadığı; hakkın varlığı kabul edilecek olursa, hangi koşullarda üyelikten çıkarmanın mümkün olabileceği; üyelikten çıkarma yetkisinin kime ait olacağı; üyelikten çıkarmanın hukuki sonuçlarının neler olabileceği gibi bir dizi sorun bu kapsamda ortaya çıkmaktadır. Yine, üyelikten çıkarmaya göre daha hafif bir yaptırım olan ve ABA m. 7'de düzenlenen, "üyelikten doğan hakların askıya alınması"na ilişkin hükümlerin burada kıyasen uygulanıp uygulanamayacağı da ayrı bir sorundur.

Lizbon Antlaşmasında açıkça düzenlenmemiş olsa da, Birlik hukukunda üyelikten çıkarma hakkının varlığı, tıpkı üyelikten çıkmada olduğu gibi, kabul edilmelidir. Bu hakkın dayanağını, kurucu antlaşma olan Lizbon'un aynı zamanda bir uluslararası anlaşma olmasında ve Birlik hukukunun genel ilkelerinde aramak gerekir. Uluslararası anlaşmalar ortak bir iradeye dayandığına göre, taraf devletler, mevcut haliyle anlaşmaya devam zorlanamamalıdır, aksi durum, uluslararası hukuka hakim olan irade özgürlüğü prensibine ters düşer.

Üyelikten çıkarılan devlet, doğal olarak, Birlik dışında kalacak, üyelikten doğan hakları sona erecek, Birlik karşısında üçüncü ülke konumuna gelecektir. Birlikten çıkarılan devletin Birlik ile olan hukuki bağları sona erse de fiili bağları, mesela serbest dolaşım gibi, çoğu zaman devam ediyor olacaktır. Ancak, artık bir üçüncü ülke konumunda olduğundan, çıkarılan devlet ile Birlik arasındaki bu tür meselelerin çözümü, yapılacak uluslararası anlaşmalar çerçevesinde çözümlenecektir. Birliğe yeniden katılmak istemesi halinde ise, katılım prosedürü yeniden işletilecektir. Tüm bu gerekçelerle, bizim bu çalışmadaki amacımız, halen güncel olduğunu düşündüğümüz üyelikten çıkarma meselesini ele alarak, şartlarını ve sonuçlarını incelemektir.

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi / Roma Hukuku Anabilim Dalı.

GERİ GÖNDERMEME İLKESİ İLE AB – TÜRKİYE GERİ KABUL ANLAŞMASININ KARŞILAŞTIRILMASI

Afra AKGÜL*

2011 yılında başlayan savaştan bu yana Suriye deyince akıllara beraberinde hep Türkiye geldi. Nitekim savaş mağduru Suriyelilerin silsileler halinde ülkelerinden ayrılmalarının sonucu ve ülkelerinden ayrılmaları sorunu da en çok Türkiye'yi ilgilendirdi. Türkiye'nin 1951 Cenevre Konvansiyonu'nun mülteci tanımına koyduğu coğrafi deklarasyon ülkemizde bulunan milyonlarca Suriyelinin mülteci sıfatını almasına engel oldu. Bu deklarasyon 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme'nin Türkiye tarafından sadece Avrupa'da meydana gelen olaylar sonucunda Türkiye'ye göç edenlere uygulanacağına ilişkindi. Bu yüzden, Türkiye sayısı her gün artmakta olan Suriyeli nüfusa hitap edecek hukuki statüyü bulmakta zorlandı. Önce misafir, sonrasında geçici koruma kapsamında oldular kamuoyuna karşı. Ancak nitelendirildikleri isim her ne olursa olsun, Suriyelilerin Türkiye'de bulunabilmelerinin en büyük dayanağı; her devletin zulüm altında olan, işkence gören, geri döndüğü takdirde bunları yaşama ihtimali olan herkesi topraklarına almakla yükümlü olduğunu öngören uluslararası hukuktaki geri göndermeme ilkesidir.

Suriyelilerin geri göndermeme ilkesi gereği; savaşın ortasında, başta yaşam hakları olmak üzere, neredeyse bütün insan haklarının ihlal edilmesinden Türkiye'de bulunabiliyor olmaları; Suriyelilere, onların durumunda olan bir başka savaş mağdurunun sahip olduğu uluslararası hukuktan doğan hakları söz konusu deklarasyondan dolayı vermiş olmadı. Bu durum 2011'den bu yana, Suriyelilerin kaçak yollardan Türkiye dışına çıkmaya çalışmalarına sebep oldu. İnsan tacirlerinin eline mahkum olup şans eseri alabora olmayan feribotlardan sağ çıkan Suriyeliler özellikle 2015 yılından beri Yunanistan'da artış gösterdi. Geline son noktada Mültecilerle Dayanışma Derneği'nin Ocak 2018'e ait düzensiz geçişler bülteninde yer alan istatistiklerde; Türkiye Cumhuriyeti Sahil Güvenlik Komutanlığı verilerine göre Ocak 2018'de toplam 1640 kişi denizden düzensiz geçiş yapmaya çalışırken yakalanmıştır. Söz konusu 1640 kişinin 1082'i Suriyeli olup varış noktaları Yunan adaları olduğu tespit edilmiştir.

Suriyeliler için, insan haklarını elde etme mücadelesinde Yunan adaları sadece birinci basamaktır. Türkiye'nin deklarasyon kıskacından Avrupa'ya ulaşarak kurtulabilmeyi uman Suriyeliler bu sefer de Yunanistan'da özgürlüklerinden mahkum bir bekleyiştedir. Bu bekleyişte en önemli etken Türkiye ve Avrupa Birliği arasındaki geri kabul anlaşmasıdır. Yunanistan'dan Avrupa'ya geçemeyen, süreci uzatan bürokrasiden dolayı Türkiye'ye dahi bir an önce geri gönderilmeyen Suriyeliler her ikisinin sonucunda da mülteci korumasına erişemiyorlar. Dolayısıyla araştırmada Türkiye ve AB arasındaki geri kabul anlaşmasının Suriyelilerin insan haklarına kavuşması açısından niteliği uluslararası hukuk ilkeleri ışığında eleştiriye açılacaktır.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü / Kamu Hukuku Anabilim Dalı.

AVRUPA OMBUDSMANI KURUMUNA BAŞVURU SÜRECİ

Ferhat YILDIRIM*

İdarenin ana görevi vatandaşına hizmet etmektir. Ancak idarenin bu asli görevi ifa ederken, bazı aksaklıklara sebebiyet vermesi söz konusu olabilmektedir. Meydana gelen aksaklıklar nedeniyle hakları ihlal edilen bireylerin yanında yer alan, sorunlara köklü çözüm bulmaya çalışan, şeffaf, hesap verilebilir bir yönetim anlayışı sağlayan Ombudsmanlık kurumu, kamu denetimini halka sunarak ileri demokrasinin en önemli şartlarından birini sağlamaktadır. Ombudsmanlık kurumu köklü bir geçmişe sahip olmakla birlikte, günümüzde Dünya'nın birçok ülkesinde uygulanmaktadır.

Avrupa Birliği (AB) Ombudsmanlığı AB'nin kurum yapısı içerisine 1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması ile dahil edilmiştir. AB Ombudsmanlığı, Avrupa Parlamentosu tarafından beş yıllık bir görev süresi için atanmaktadır. Parlamento tarafından atanmasına karşın Ombudsmanın bağımsızlığı antlaşmalarla güvence altına alınmış bulunmaktadır.

Birlik üyesi gerçek ya da tüzel kişilerin Birlik organları, kurumları ya da diğer birimlerinin faaliyetlerinde kötü yönetime ilişkin şikayetler üzerine inceleme yapan ya da resen veya Avrupa Parlamentosu üyesinin şikayeti ile harekete geçen ve tavsiye mahiyetinde kararlar veren, bunu ilgili organlar ve Avrupa Parlamentosu ile paylaşan Ombudsman, Birlik vatandaşları açısından AB'nin İşleyişine Dair Antlaşma'nın da 20. maddesinde vatandaşlık hakları arasında sayılmıştır.

Birlik vatandaşları için vatandaşlık hakları kapsamında değerlendirilen Ombudsman kurumu, hak arama noktasında önemli bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır. İş bu çalışma ile, Avrupa Ombudsmanı Kurumuna kimlerin nasıl başvuru yapacakları, başvuru sürecinin nasıl işleyeceği hususunda bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

* Öğr. Gör., Özyeğin Üniversitesi Hukuk Fakültesi.